

לקראת שבועת מלכתא

פנינים לפרשת תולדות | גליון מס' 354 | תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה' | לקבלת הגליון למייל: dirshu@dirshu.co.il

רבי זלמן לייב זילבר מהעיר מונסי, הוא יהודי יקר, תלמיד חכם וגם אדם אמיד מאוד, שעסקיו חובקי עולם, והוא מגלגל סכומי עתק בעסקאות. במיוחד התפרסם כעסקן רפואי בקנה מידה בינלאומי. סיפר לי רבי זלמן לייב סיפור מאוד מיוחד... יום אחד הוא בא לפני מרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל, ושאל: "האם ראש הישיבה מאמין שאני, זלמן לייב זילבר ממונסי שבארה"ב, אוהב לאכול פיצה עם הרבה גבינה צהובה וזה מאוד טעים לי???"

הגאון רבי יחיאל צוקר שליט"א, מרבני ישיבת 'תורה בתפארתה', עם הסיפור המדהים על העצות של מרנן הגראי"ל שטיינמן ורבי חיים קנייבסקי זצוק"ל

ציירי הציורים מציירים את עשיו כ'הושע הפרוע'... שער גדול גדל פרא, הוא נראה כמו גורילה, גבוה ורחב, פנים מראות רוע, מכנסיים קצרים וידיים שרירות במיוחד. לעומת זאת, ה'שפת אמת' היה אומר שלעשיו היה שטריימל גדול ובעקיטשע מהודר, הוא היה נראה כמו יהודי ירא שמים, ההולך בדרך התורה והחסידות. חז"ל הקדושים אומרים שלעתיד לבוא יתעטף עשיו בטלית וישב בין הצדיקים בגן עדן, עד שהקב"ה יזהה אותו ויוציא

כתוב בפרשתנו דבר פלא. יצחק אבינו רצה לברך את עשיו, באה רבקה אמנו ואומרת ליעקב, בוא ואשחט גדי עזים מן הצאן, ותיקח אותו לאבא שיברך אותך. היא שמה את הצמר על חלקת צוואריו, ויעקב אבינו נכנס עם המזון המוכן כדי להתברך מפי אביו. שואל אותו יצחק: "מה זה מיהרת למצוא בני", ומשיב יעקב אבינו: "כי הקרה ה' אלוקיך לפני".
 אומר רש"י הקדוש, כאן נפל יעקב אבינו בלשונו כביכול, הוא עורר את החשד של אביו יצחק. למה? כי אין דרך עשיו להיות שם שמים שגור בפיו, וזה אמר 'כי הקרה ה' אלוקיך'. ... חשוד מאוד! עכשיו צריכים למשש את ידיו וצווארו, לבדוק מי זה הדובר, האם זהו עשיו או יעקב. לכאורה זה פלא גדול מאוד. הרי אנחנו רואים לצערנו הרבה מאוד אנשים שאינם שומרי תורה ומצוות, ובכל זאת כל מי שגדל בבית קצת מסורתי, עם מינימום של חיבור למסורת היהדות, רגיל לומר 'ברוך ה', 'בעזרת ה'...' 'אם ירצה ה'.' ועשיו גדל בביתם של גדולי הדור, בן של יצחק אבינו, נכד של אברהם אבינו, אמא שלו נביאה, הסבתא שרה היתה נביאה, אח שלו הוא הבחיר שבאבות, הוא גדל בבית הכי תורני שאפשר רק לדמיין, ובכל זאת אין שם שמים שגור בפיו... איך זה ייתכן? ובכן, ידוע ה'וויכוח' הידוע שיש בין ציירי הציורים שמחלקים לילדים בגן, לבין רבותינו גדולי הדורות.

עכשיו הגיע רבי זלמן לייב לשאלה השלישית והנוקבת כל כך: "מדאי יום אני מקבל שאלות רבות כל כך בענייני רפואה, וצריך לעזור לאנשים להכריע לחיים ולמוות, איזה רופא לבחור, באיזה טיפול כדאי להתנסות, האם לבצע את הניתוח או לדחות אותו לפעם אחרת... "מה אני, ה'חזון איש'? את החזון איש יכלו לשאול שאלות כאלו והיה לו את הכח לענות. אבל אני סתם אדם פשוט, שלא מגיע לקצה הקרסול של מי שזכה להידבק בעפר רגליו של מרנא ה'חזון איש', איך אני יכול להשיב על שאלות כאלו? אולי אני שופך דמים חלילה, כשהתשובות שלי לפעמים מתבררות כלא מוצלחות רח"ל?..."

ענה לו מרן הגרא"ל כך: "אם אתה מתכוון בתשובה שלך לשם שמים, לא לשם הנאה עצמית, לא בשביל כבוד או כסף או כל מטרה אחרת, אלא אך ורק לשם שמים, התשובה שאתה עונה לשואלים אותך מכוונת לאמת. יש לך סייעתא דשמיא מיוחדת, ולכל מי שמכוון לשם שמים".

אומר הרב דסלר: אנחנו אומרים כל יום 'רבות מחשבות בלב איש ועצת ה' היא תקום'. עצה שהיא לשם שמים, לשם ה', היא תקום, זאת העצה הנכונה.

זכאי בדין

לפני קרוב לשני עשורים, גילה רבי זלמן לייב ביום בהיר שהוגשה כנגדו תביעה כלשהי. הוא עשה חשבון שמדובר במשהו די שולי, וגם אם יצא חייב בדין, ההשלכות של המשפט הזה לא תהיינה גורליות במיוחד עבורו.

ובכל זאת, אף אחד הרי לא רוצה להפסיד במשפט, ולכן הוא פנה לרבינו הגרא"ל שטיינמן זצ"ל כדי לבקש את ברכתו.

בשונה מר' זלמן לייב עצמו, הרב שטיינמן דווקא התייחס לעניין בכובד ראש גדול מאוד, ולא נחה דעתו עד שהורה לנגיד האמריקאי לומר כל יום את כל ספר התהילים מתחילתו ועד סופו. הרב זילבר היה מאוד מופתע, אבל חזקה עליו מצוותו של ראש הישיבה, והוא אכן הקפיד לסיים כל יום את כל ספר התהילים.

רק שמונה חודשים לאחר מכן הוא הבין כמה ראה הרב שטיינמן למרחוק. התברר פתאום שכל הנושא התחיל להסתעף, והתביעה הקטנה הלכה והתנפחה לממדים מפלצתיים. הסיפור הזה החל לאיים עליו בצורה רציני ואיים למוטט אותו כלכלית וגם נפשית.

הוא המשיך באמירת התהילים וכעבור תקופה הסתיים המשפט כשהוא יוצא זך ונקי מכל אשמה, וידו על העליונה מכל הבחינות... הפלא ופלא.

אותו מביניהם, כלומר הוא נראה כמו אחד מהצדיקים. צריך להביא את הקב"ה בכבודו ובעצמו שיזהה מי זה עשיו...
הרי בוויכוח הזה אנחנו יודעים בוודאות איזה צד הוא זה שקולע לאמת, וזה כמובן הצד של גדולי הדורות.
זה רק מגדיל את השאלה שבעתיים. אם עשיו מנסה להיראות יהודי ירא שמים, כמו שראינו שהוא איך מעשרים את המלח והתבן, ומנסה למצוא חן בעיני אביו ולהראות את עצמו צדיק תמים, כיצד ייתכן לומר שאין שם שמים שגור בפיו?
נתאר סיטואציה שבה יצחק אבינו שואל את עשיו: "בני בכורי יקרי, בוקר טוב, מה שלומך?", ועשיו עונה לו "שלומי טוב, תודה רבה...", בלי לומר 'ברוך ה'. איך ייתכן שיצחק אבינו אוהב את עשיו וחושב שהוא צדיק, אם אין שם שמים שגור בפיו????
השאלה טעונה תשובה, וכדי לענות עליה, אנחנו נספר על ידידנו, איש החסד, נגיד לעמו, רב פעלים לה' ולתורתו רבי זלמן לייב זילבר, מהעיר מונסי שבמדינת ניו יורק, ארה"ב.

כמו ה'חזון איש'

רבי זלמן לייב הוא יהודי יקר מאוד, שידיו רב לו בעשייה ציבורית. לצד היותו תלמיד חכם ירא ושלם, הוא גם אדם אמיד מאוד שעסקו חובקי עולם, והוא מגלגל סכומי עתק בעסקאות רצוא ושוב, הוא עומד בראשה של חברת תביעות ענקית, ופעיל בנושאים של קיום החיים היהודיים בארה"ב ומחוצה לה, ללא הפרעה מצד השלטונות וכדו', ובמיוחד התפרסם כעסקן רפואי בקנה מידה בינלאומי, ויש לו קשרים חמים עם טובי הרופאים בעולם. אשריו ואשרי חלקו.

סיפר לי רבי זלמן לייב סיפור מאוד משעשע ומאוד חזק... יום אחד הוא בא לפני מרן הגרא"ל שטיינמן זצ"ל, ואמר שיש לו שתי שאלות לשאול...
"אני רוצה לשאול, אם ראש הישיבה מאמין שזה נכון שמרן החזון איש זצ"ל היה קדוש וטהור והיה רואה מסוף העולם ועד סופו בכח קדושתו הרבה?".
נענה מרן הרב שטיינמן והשיב בחיוב. "אכן, אני מאמין!"
הוסיף ר' זלמן לייב ושאל שאלה נוספת: "האם ראש הישיבה מאמין שאני, זלמן לייב זילבר ממונסי שבארה"ב, אני אוהב לאכול פיצה עם הרבה גבינה צהובה וזה מאוד טעים ליי?".
ראש הישיבה חייך והשיב שהוא לא היה חושד בו בכגון דא, אבל אם ר' זלמן לייב מעיד כך על עצמו אולי יש דברים בגו...

המשך בעמוד 28

גליון 'לקראת שבת' יו"ל בחסות
'אמונה וחסד' דפוס וכריכ"ה בע"מ 02-6715501

זיכוי הרבים בהפצת גליון זה
לעי"נ הרה"ח **בנימין ב"ר דוד צבי רוזנטל** זצ"ל
נלב"ע ר"ח אב תשע"ו

אבי מורי היה אובד עצות. מצד אחד השווער שלו, הרבי מסקולען נשאר לשבת בארץ, מצד שני, זאת ה'שבת שבע ברכות' של בנו, והיא אמורה להתקיים אצל אבי הכלה, הרבי מפיטסבורג. לאחר מחשבה הוא התקשר למורי חמי, הרבי מפיטסבורג זצ"ל, ואמר לו: 'מחותני היקר, אני אומר לרבי את האמת, איני יודע מה לעשות'...

הרה"צ רבי אליעזר זוסיא שטערן שליט"א, מספר על הקשר המיוחד בין חמי כ"ק מרן אדמו"ר מפיטסבורג זצ"ל, וזקנו כ"ק מרן אדמו"ר מסקולען זצ"ל, שגם חשף בפניו טפה מעבודת הקודש של הלחנת שירי הקודש

‘ואֵלֶּה תּוֹלְדוֹת’ (בראשית כ"ה, י"ט)

אחד המאפיינים הבולטים, אם לא הבולט שביותר, לגבי חצר הקודש סקולען, הוא הניגונים המפורסמים שהלחינו אדמו"ריה, הרבי הראשון הרה"ק רבי אליעזר זוסיא פורטוגל, ובנו ממשיך דרכו כ"ק מרן אדמו"ר מסקולען זצ"ל, הרה"ק רבי ישראל אברהם זיע"א.

למעשה, רבים מניגוני סקולען מושרים בפי הכל, והציבור הרחב לא תמיד מודע לכך שניגונים אלו הולחנו על ידי אדמו"רי סקולען. כך למשל הניגון המפורסם 'ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר - כן תהיה לנו', או 'וביום השבת, שבת קודש שישו ושמחו', וכן הניגון המוכר ביותר על המילים 'מים על ימי מלך תוסיף', 'ונשגב ה' לבדו', 'אוי אוי שבת'.

באחרונה שוחחנו עם הרה"צ רבי אליעזר זוסיא שטערן שליט"א, נכדו של כ"ק אדמו"ר רבי ישראל אברהם זיע"א, שנפטר לפני קצת פחות מארבע שנים, בכ"ה אדר תשע"ט, ונינו של הרבי מייסד השושלת רבי אליעזר זוסיא זצ"ל.

הרב שטערן הוא גם חתנו של כ"ק מרן אדמו"ר מפיטסבורג זצ"ל, שנודע גם הוא בניגוני הקודש שלו, שכבשו את העולם היהודי כולו, ובראשם 'אלקא דיליה' וידע כל פעול' ועוד.

השיחה עם הרב שטערן נסובה סביב הסבא הגדול, ובמהלכה שמענו גם על הקשר המעניין בינו ובין הרבי מפיטסבורג, וגם על ניגוני סקולען באופן כללי כפי שנתאר בשורות הבאות בסייעתא דשמיא.

אחד השירים היותר מפורסמים הוא השיר 'יודע בגוים... והשב לשכנינו'. מאחורי השיר הזה טמון סיפור מדהים.

"את הסיפור הזה שמעתי כמה וכמה פעמים מכלי ראשון מפיו של הסבא זצ"ל: היה זה בתקופה שאחרי מלחמת העולם השנייה, הסבא רבא רבי אליעזר זוסיא זיע"א היה אז כלוא ברומניה במשך כחצי שנה ובאותה עת הלחין את הניגון הנפלא הזה.

"באותה העת החלו להתרוצץ שמועות ברחבי העולם על כך שהיהודים במדינות הגוש הסובייטי סובלים מרדיפה אכזרית, ובכלל

זה גם ברומניה. בעקבות כך אורגנה משלחת של בכירי הג'וינט שהגיעו לרומניה בתיאום עם המשטר הקומוניסטי, על מנת לבחון את מצב היהודים שם.

"המשטר כמובן רצה להראות לג'וינט שמצב היהודים מצוין, ולכן הם ארגנו מבעוד מועד 'הצגה' - סעודת מלווה דמלכה במוצאי שבת, בה ייטלו חלק רבני הקהילות השונות שהתבקשו להגיע. כמובן שכל הרבנים הוזהרו בזהרה חמורה שלא יעזו לספר את האמת לאנשי הג'וינט, והמעמד כולו תוכנן להתקיים תחת פיקוח הדוק של שליחי המשטר.

"היו כמה רבנים שגם התבקשו לשאת דברים בפני האורחים הנכבדים, ואין צורך לומר שלפני כן הכינו אותם בצורה מדוקדקת מה מותר להם לומר ומה אסור להם לומר בפני האורחים.

"האירוע אכן התקיים, והרבי מסקולען הוזמן גם הוא ליטול חלק, והגיע מעט באיחור. הוא היה היחיד מבין כל הרבנים שהגיע כשטריימל חבוש לראשו, וכשראו הרבנים את קומתו הכפופה בפתח האולם, חרדו כולם לקראתו וקמו ביראת כבוד. אנשי הג'וינט הבינו שהרב הזה הוא רב בכיר במיוחד ולכן כל הרבנים מכבדים אותו כל כך... הם ביקשו

שהרבי יאמר גם הוא דרשה בפניהם...

"אמר הרבי: "לומר דרשה איני יכול, כי הרי לא התכוננתי לזה, אבל אני יכול לשיר שיר..."

"כולם השתתקו, והסבא החל לשיר את השיר הנוגה והנוגע ללב, "וידוע בגויים לעינינו נקמת דם עבדיך השפוך... תבוא לפניך אנקת אסיר, כגודל זרועך הותר בני תמותה... והשב לשכנו שבעתים אל חיקם חרפתם אשר חרפוך ה'..."

"ההצגה הגדולה שעשו הקומוניסטים התנפצה באחת. כל הרבנים שנכחו באולם החלו לבכות, לא הצליחו לעצור את בכיים. שאלו את הרבי מתי הוא הלחין את הניגון המיוחד הזה, והוא סיפר שזה היה בעת שישב בכלא, בגלל שקידם את ענייני היהדות למרות האיסור שהטילו הקומוניסטים על כך..."

"אנשי הג'וינט לא הבינו כל כך את המילים, אבל הם ראו שמהו התחולל פה. הם רשמו לעצמם לברר מאוחר יותר מה המשמעות, ומה המסר הסמוי שנכנס בין המילים. הם ראו את עיניהם הדומעות של הנוכחים באולם, ואת התחינה האילמת שניבטה מהן, תחינה שנקלטה היטב והתגברה על כל ההצגה היזומה והמבויימת.

"המסר אכן עבר במלוא העוצמה, ארגון הג'וינט בעלי השפעה יהודים אחרים המשיכו ללחוץ למען יהודי רומניה, עד שהצליחו לחלץ ממנה את היהודים שחפצו בכך, והעולם היהודי כולו הרוויח ניגון יפהפה שמושר עד היום בהזדמנויות רבות, וביתר שאת בימי בין המצרים."

איחר את הטיסה

"לכבוד החתונה שלי, הגיע סבי במיוחד מארה"ב כדי להשתתף בחתונה שהתקיימה בארץ", הוא מספר, "התוכנית היתה שביום חמישי בערב הוא ימריא בחזרה לארה"ב, ובשבת כבר ינהיג את ה'טישים' כרגיל בבית מדרשו.

"אבל הסבא איחר את הטיסה..."

"אבי מורי, אב"ד סקולען - ארה"ק שליט"א, היה אובד עצות. מצד אחד השווער שלו, הרבי מסקולען נשאר לשבת בארץ שזה דבר מאוד משמח כשלעצמו, אבל מצד שני, הרי זאת ה'שבת שבע ברכות' של בנו, והיא אמורה להתקיים אצל המחנות, אבי הכלה, הרבי מפיטסבורג. "מה עושים? האם הרבי מסקולען יישאר בבני ברק שבה יש לו בית מדרש גדול, בזמן שהשבע ברכות של הנכד באשדוד? או שאולי יבוא הרבי מסקולען לאשדוד, בלי שום הודעה מראש, וזה הרי לא כזה דבר פשוט לארח רבי, על כל המשתמע מכך..."

"לאחר מחשבה הוא התקשר למורי חמי, הרבי מפיטסבורג זצ"ל, ואמר לו: "מחנות לעבן.. מחנותי היקר, אני אומר לרבי את האמת, איני יודע מה לעשות, השווער שלי נשאר בארץ ואני אובד עצות..."

"אבל הרבי מפיטסבורג לא היסס: "מה זאת אומרת?" הוא השיב לאבי, "שיבוא לפה לאשדוד, כבוד גדול הוא עבורי, ובשבת זו הוא יהיה פה הרבי, הוא יערוך את ה'טיש' ואני אשב כמו כל שאר המשתתפים ב'טיש' ואתענג על השהות במחיצתו של אחד מצדיקי הדור... נסדר לו דירה צמודה וכל מה שצריך..."

"ואכן, למחרת היום, ערב שבת קודש, הגיע הרבי מסקולען לשבות

באשדוד, השמועה עשתה לה כנפיים ונפוצה ברחבי העיר, והמונים נהרו אל הטיש של הרבי מסקולען, בהשתתפותו של הרבי מפיטסבורג..."

בקשה מפתיעה

"הסבא שלי לא היה אדם שגרתו בכל הקשור לשעון, ובהתאם לכך גם ה'טיש' התחיל בשעה מאוחרת מאוד, למרות שהוא מאוד דאג שלא להפריע יותר מדי לרבי מפיטסבורג ועדת חסידיו, ולא רצה להשתלט להם בצורה נרחבת יותר מדי על סדר היום... ב'טיש' עצמו הוא עשה את הקידוש כדרכו, ושר זמירות כהרגלו בדביקות נפלאה, אבל נראה שכל הזמן היה בו חשש קל שאולי הוא עושה את זה על חשבון הרבי מפיטסבורג ומפריע לו ולחסידיו לנהל את השבת כהרגלם..."

"כשהסתיים ה'טיש', היה זה בשעה מאוחרת למדי, בשבת חורפית, והנה הרבי מפיטסבורג ניגש אליו ואמר לו "מחנות, אני רוצה לבקש מכם טובה".

"סבא בענוותנותו הרבה היה בטוח שהרבי מפיטסבורג עומד לבקש ממנו שלמחרת ימצא לעצמו מקום אחר להתפלל, כי הוא הגזים והאריך יותר מדי..."

"להפתעתו הגדולה ביקש הרבי מפיטסבורג בקשה שונה לחלוטין: "אני מבקש", כך אמר מורי חמי זצ"ל, "שהרבי מסקולען יזיל בטובו להתחיל שוב מ'שלוש עליכם', ולחזור בשנית על ה'טיש' כולו מהחל ועד כלה, כי התענוג העצום שהרגשנו היה נפלא ביותר ואנחנו רוצים לחוות שוב את החוויה הנפלאה הזאת..."

"הרבי מסקולען נהנה עד מאוד מהדברים ורווח לו מאוד שלא רק שהוא לא היה לנטל ולמעמסה אלא ההיפך, עוד גרם לנחת רוח למארחים הנכבדים... מיני אז, פרחו ידידות של ממש בין שני האדמו"רים, ואני שהייתי נכדו של אחד מהם וחתנו של האחר, זכיתי להיות בתווך ולהיות הגורם המקשר ביניהם.

"ואכן בכל פעם שהייתי משוחח עם הסבא בטלפון, וזה היה קורה בכל יום שישו כשהייתי מתקשר לאחל לו 'גוט שבת' והוא היה מדבר בטלפון עם כל אחד ואחד מהילדים שלו, תמיד הוא היה מתעניין בשלום מורי חמי."

"בחצר הקודש סקולען יש מאות אלפי ניגונים שונים, ומטבע הדברים בכל ה'טישים' והאירועים בחסידות נהוג לשיר בעיקר את ניגוני סקולען. רק לעיתים נדירות קורה ששרים שירים אחרים.

"פעם אחת, בחודש תשרי תשס"ז, כיבד הרבי מסקולען איזה אורח לשיר ניגון כלשהו באחד הטישים, והלה פצח בניגון המוכר והמפורסם של מורי חמי זצ"ל "וידע כל פעול כי אתה פעלתו".

"היתה זו הפעם הראשונה שהרבי מסקולען שמע את השיר הזה, והוא לא ידע מי הלחין אותו. הוא ישב והאזין לו בכובד ראש, ולאחר שסיימו לשיר את הניגון, הוא ביקש שיחזרו עליו שוב, מההתחלה..."

"כשסיימו לשיר בשנית, התבטא הרבי מסקולען בהערכה רבה ואמר ש"הניגון הזה נותן 'פשט' חדש במילים". כלומר, זה ניגון מאוד עמוק ופנימי, שיועד לכוון לשורש של אחת הכוונות הטמונות במילים הקדושות הללו שחיברו אנשי כנסת הגדולה ברוח קדשם.

"לאחר מכן שאל, של מי הניגון הזה? מהיכן המקור שלו? וכשאמר

מזכרוננו. הוא שאל את כל הנוכחים ב'טיש' מי זוכר את הניגון ששרנו אתמול בלילה? אבל אף אחד לא זכר!!!
 "נשארו בדעעש גם בימים הבאים, ולמרות שניסינו להיזכר בניגון, אף אחד לא הצליח להיזכר בו...
 "כשהגיעה השבת הבאה, עוד היינו שם באותה עיר, והנה לפני הקידוש שוב פרץ ועלה אותו הניגון כמו בשבוע שעבר...
 "חייבים לומר", הסביר לי סבא, "שהניגון הזה הזמן שלו הוא בליל שבת לפני קידוש, והמקום שלו הוא בעיר דעעש שברומניה... לכן דווקא בזמן הזה צץ ועלה הניגון, בכל פעם שבה אבי היה שם בליל שבת...".

בחדר החקירות

"סבא אמר לי שהוא רואה את זה בהרבה מהשירים שהוא הלחין, שהם עלו וצצו בגלל שהוא שהה במקום מסוים באותו הזמן. כך למשל השיר "הלל היה אומר אם אין אני לי מי לי", צץ ועלה בראשו כשהוא שהה בעיירת הנופש 'בל הארבר' באמריקה. ה'פאל' (בית) הראשון של הניגון 'בחצוצרות' שהלחין צץ בראשו כשהוא היה במטוס, בדרכו לאוסטרליה: "מי יודע כמה זמן הניגון הזה 'ריחף באוויר' בין אמריקה לאוסטרליה, עד שעברתי שם והלחנתי אותו", הוא אמר.
 "ואז נתן לי הסבא את הדוגמה השלישית לכך שלכל ניגון יש את המקום שלו והזמן שלו, וכך הוא סיפר...
 "את הניגון 'זיעקו' שהלחנתי אתה מכיר?" הוא שאל אותי, זה ניגון עם תנועה מאוד מאוד יפה ומיוחדת במינה, "את הניגון הזה הלחנתי כשהייתי ב'תפיסה', בבית האסורים של המשטר הקומוניסטי

לו שזה ניגון שהלחין הרבי מפיטסבורג הוא הגיב בפליאה: "אזוי???",
 ממש יצא מכליו מהתפעלות.

"זכורני פעם אחת שהייתי אצל הסבא באמריקה, ונתתי לו לדבר בטלפון עם השווער שלי, שהיה מהצד השני של הקו. הרבי מסקולען שמע שמעבר לקו נמצא הרבי מפיטסבורג, הוא נעמד מלוא קומתו, ונשאר לעמוד עד שסיים לדבר איתו בטלפון, וזאת מבלי שהרבי מפיטסבורג ידע בכלל על המחווה והכבוד המיוחד שחולק לו הרבי מסקולען".

סודו של ניגון

"כל ההתייחסות שלו לניגונים היתה מאוד מאוד מיוחדת. בכל עת היה מחזיק בהישג יד את מכשיר ההקלטה שלו, שבו היה מקליט לחנים חדשים שהיו עולים לו בכל עת, והוא היה מתייחס אל הגנן הזה כמו חפץ של קדושה, הוא אפילו היה שם אותו בשקית של הטלית והתפילין כשהיה יוצא להתפלל.

"כל פעם לפני שהיה שר, הוא היה אומר 'לשם ייחוד', כי הרי ה'חרדים' כותב שכששרים מקיימים בזה מצוות 'אהבת ה', ולכן בכל פעם לפני ששר הוא היה אומר נוסח שלם... 'לשם ייחוד... הנני מוכן ומזומן לקיים מצוות עשה של 'לאהבה את ה' אלוך ולדבקה בו... ויהי נועם...".

"פעם בעת רצון מיוחדת אמר לי הסבא 'אסברה לך' מה העניין בהלחנת ניגונים... הוא פתח את הספר 'בוצינא דנהורא' מהרבי ר' ברוך ממעזבוז זיע"א, שעומד על דברי הכתוב "כי יפלא ממך... בין דם לדם בין דין לדין, בין נגע לנגע... וקמת ועלית אל המקום...".

"שואל הרבי ר' ברוך, מה יש שם בירושלים בלשכת הגזית שאין במקום אחר? מה העניין? הגאונות של הדיינים שם, ומה אם אני אמצא גאון מופלג בעיר אחרת, זה לא מספיק טוב? למה צריך דווקא בירושלים?
 "מסביר הרבי ר' ברוך הסבר עמוק מאוד, שלא ניכנס אליו במסגרת זו, אבל הרעיון בקצרה הוא שלכל הלכה יש מקום משלה בעולם, וכדי להבין אותה צריכים להיות במקום הספציפי הזה. ומאחר ובירושלים, נמצאת אבן השתייה שממנה הושתת כל העולם כולו, לכן שם, במקום המקדש, אפשר להתחבר לשורש של כל המקומות בעולם, וממילא גם לשורש של כל מצוות התורה והלכותיהן השונות.

"אותו הדבר לגבי ניגונים", אמר הסבא, "לכל ניגון יש את הזמן שלו והמקום שלו. וכשנמצאים במקום הזה ובזמן הזה, צריכים לגאול את הניגון הזה ולהוציא אותו מהכח אל הפועל.

"כדי לחדד את הנקודה, הוא סיפר לי כמה סיפורים על ניגונים שלו ושל אביו הקדוש, וכך הוא סיפר...

"בעת שהיינו ברומניה שהיתי פעם עם אבי מורי זיע"א בעיר דעעש", כך סיפר, "הגיעה שבת קודש, ובליל שבת התאסף קהל מיהודי המקום ל'טיש'. והנה, לפני אמירת ה'קידוש', צץ לפתע ניגון חדש לאבי מורי. הוא התחיל לשיר את הניגון החדש, פעם ועוד פעם, מנסה ללמד את הקהל את הניגון כדי שיזכרו אותו ויוכלו להזכיר לו במוצאי שבת... כולם למדו את השיר ושרו אותו שוב ושוב, ולאחר מכן קידש אבי על היין והמשיך בסעודה.

"במוצאי שבת, הוא רצה לכתוב את התווים של השיר, אבל הניגון פרח

חדש בקו השיעורים של 'דרשו'
 שיעורים לפי סדר הדף היומי הירושלמי
 מפי מיטב מגידי השיעורים
 הגאון רבי מיכל זילבר שליט"א
 מתוך שיעורי קול הדף
 077-2222-666 שלוחה 8

"אני מוכן לתרום אלף דולרים עבור כל בחור שיקפוץ בבגדיו אל... בריכת השחייה הפרטית שלי! אם כולכם תעשו זאת, ותקפצו לבריכה עם הבגדים, תצאו מכאן עם צ'ק על-סך 6,000 דולרים". הבהורים, שבאו מתוך כוונה טהורה לסייע לישיבה, נענו לדרישה המוזרה, וקפצו אל תוך הבריכה. למותר לציין שהבהורים יצאו משם כשהם רטובים עד לשד עצמותיהם, והנה הם מגיעים בלב פועם אל ראש הישיבה, ומוסרים לו את הצ'ק. מששמע ראש ישיבת פילדלפיה כך, השתנה מראה-פניו, ונראה היה שהוא כועס מאוד

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א על כבוד התורה

"וַיַּעֲקֹב אִישׁ אִישׁ יָשֵׁב אֲהָלִים" (בראשית כ"ה, כ"ז)

התמונה הזו מוכרת בכל בתי המדרשות בעם ישראל. תלמידי חכמים מתעמקים בלימודם, ושוכחים מכל הוויות תבל ומלואה. הם יודעים שה'עסק' היעיל והטוב ביותר עלי-אדמות, הוא עסק התורה הקדושה, ולכן הם מוכנים להשיל מעליהם את כל הנאות העולם, ומוותרים מראש על כל תענוגות-תבל. התורה ממלאת את כל ישותם, והם שקועים בה ברמ"ח אבריהם ושס"ה גידיהם.

כל-כך הם שקועים ושמחים בתורה, שרבים מהם מגלים שבשעת הלימוד הם אינם שליטים על פעולות מסוימות... התופעה המצויה ביותר היא שמרוב עמקות בלימוד, ובשל העיון העצום בסוגיות, הם מכניסים ידיהם לזקנם, תולשים שערות, ואף קושרים ומתירים אותן...

אחד הת"ח, שגם הוא בין אלה ש'אינם שליטים' על התופעה הזו, שואל מה עליו לעשות?

הוא מודה שבאמת אין לו שליטה על המצב, ומרוב ההתבוננות בפרטי הסוגיות, ההתעמקות והפעלת כוח-המחשבה - אין לו אפשרות לשלוט על הידיים, ושואל, האם מפני שהוא מכניס את ידו לזקן, וקושרו ומתירו, ייאסר עליו הלימוד בשבת-קודש? ואולי, לפחות, אסור לו ללמוד בעיון בשבת?

השבנו לו, שהוא יכול להמשיך ללמוד בשבת כהרגלו... מפני שהוא נחשב כ'מתעסק', כיון שפעולת-הקשירה שהוא עושה בשערות-זקנו, לא נעשית לשם מטרה כלשהי! הוא הרי אינו עושה זאת כדי לתלוש את השערות, וגם לא כדי לקשור אותן!

והנה, למרות שבענין 'מתעסק' יש מחלוקת, ויש מי שאומר שהוא רק פטור מקרבן, אבל עבירה יש לו, אך כל זה אם הדבר יביא לו תועלת, אבל במקרה הנ"ל הכל מודים שהדבר מותר, כיון ששום דבר לא ייצא לו מקשירת השערות והתרתן. ואם כן זו היא מלאכה שאינה צריכה לגופה!

ולכן, אפשר לענ"ד להקל במקרה זה.

הן אמנם רבי עקיבא איגר הכניס פעם בשבת ידו לזקנו, ולא הוציאה עד מוצאי שבת, אבל היתה זו צדקותו של אותו גאון, שהחמיר לעצמו, אבל מן הדין מותר לת"ח לעמול בתורה בעיון גם בשבת, גם אם במהלך הלימוד הוא עלול להגיע לקשירת השערות.

נציין כאן שמקורביו של מרן הגרא"ל שטינמן זצ"ל סיפרו שמרן לא נגע בזקנו גם בכל ימות השבוע, כדי לא להגיע למצב שבו יתלוש או יקשור שערות בשבת-קודש!

הגביר התחייב לתת 1,000 דולר על כל בן-ישיבה שיקפוץ לבריכה הפרטית שלו בבגדיו

הערכה-רבתי יש להרגיש כלפי תלמידי החכמים שמרוב עיונם בלימוד התורה 'שוכחים את עצמם', ומגיעים לקשירת שערותיהם בשבת. עמלי-תורה אלה מחזיקים את העולם כולו, וכולנו חיים בזכותם. ואם מזדמן להיתקל באדם שאינו מתנהג עם ת"ח כראוי,

יש למחות בו.

בישיבת פילדלפיה בארה"ב, בראשה עמד הגר"א שווי, מגדולי ראשי הישיבות, ביקשו פעם כמה מתלמידי לעשות נחת-רוח לרבם ביום הפורים. הם ידעו שהישיבה נתונה במצוקה כלכלית, והחליטו לסייע לו בפרעון החובות.

מה עשו? - ניגשו הבחורים לאחד מגבירי היהודים של פילדלפיה ושטחו לפניו את מצוקתה של הישיבה, וביקשו ממנו לתרום סכום כסף נכבד לאחזקת לומדי התורה. הגביר שמע את הדברים, והסכים, אבל אמר שיעשה זאת בתנאי אחד. באווירה של יום הפורים, הוא החליט 'לעשות צחוק' עם הבחורים, ואמר להם כך:

הנה אתם כאן 6 בחורים; אני מוכן לתרום אלף דולרים עבור כל בחור שיקפוץ בבגדיו אל... בריכת השחייה הפרטית שלי הנמצאת בחצר! אם כולכם תעשו זאת, ותקפצו לבריכה עם הבגדים, תצאו מכאן עם צ'ק על-סך 6,000 דולרים טבין ותקילין.

הבחורים, שבאו מתוך כוונה טהורה לסייע לרבם, נענו לדרישה המוזרה, וקפצו אל תוך הבריכה. למותר לציין שהבחורים יצאו משם כשהם רטובים עד לשד עצמותיהם, אבל עם שמחה בליבם למראה הצ'ק הגדול בן 6,000 הדולרים שנמסר להם.

והנה הם מגיעים בלב פועם אל ראש הישיבה, ומוסרים לו את הצ'ק. הגר"א שווי הופתע, ושאל את תלמידי המסורים כיצד הצליחו להשיג סכום כה גדול. הבחורים לא הסתירו את האירוע שהיה בבית הגביר, ואת דרישתו מהם לקפוץ לבריכה.

מששמע ראש ישיבת פילדלפיה כך, השתנה מראה-פניו, ונראה היה שהוא כועס מאוד. הגר"א שווי קרע את הצ'ק לגזרים, ואמר: 'בשום אופן לא אקח כסף שהגיע בצורה שכזו. ישיבה אי-אפשר לבנות על ידי ביזוי תלמידי חכמים!'

גביר זה היה צריך לחלוץ את מנעליו, ולבקש מחילה-וכפרה מכל אחד מבני הישיבה שהגיעו לביתו. וכיון שלא עשה כך, לא זכה שהכסף שלו יגיע לישיבה הקדושה.

השאלה שהגיעה אלינו היתה, מה יעשה עתה הגביר עם הכסף שתתן, שיישאר בבנק ללא שימוש? הרי מדובר לכאורה בנדר של צדקה, ואם הישיבה לא מוכנה לפדות את הצ'ק, מה דינו של הכסף? והשבנו, שהכסף אינו צדקה, ואין כאן נדר ולא כלום. כדי להמחיש את הדברים אמרנו, מה היה קורה אילו הגביר היה נודר לישיבה 6000 ג'וקים - האם היה בכך נדר? בוודאי שלא! לכן, גם הכסף שהגיע בעקבות הזלזול בתלמידי חכמים, אינו בגדר נדר.

ראיה לכך אפשר להביא מהגמרא במסכת מנחות (ק"ג א'), "האומר הרי עלי מנחה מן השעורים (והרי אין מביאים מנחה אלא מן החיטים) יביא מן החיטים". וכתב על כך הברטנורא, וכגון שאמר "אילו הייתי יודע שאין מביאים מנחה מן השעורים, לא הייתי נודר אלא חיטים". אבל אם אמר "לא הייתי נודר כלום", אינו חייב כלום.

מבואר, שכאשר אדם מתחייב בצורה לא נכונה, והתכוון להתחייב רק בצורה זו, הרי זה כאילו לא התחייב במאומה. והוא הדין בשאלתנו, כיוון שהגביר התחייב לתרום את הכסף רק בדרך המשפילה, ובצורה

שכזו לא בונים ישיבה, הוא לא התחייב...

ועוד נראה, שכיוון שהגר"א שווי, שהיה אחד מגדולי הדור, סבר שאין מצוה בנתינה זו, אלא להיפך, אם כן אין כאן נדר-מצוה כלל, וממילא גם מטעם זה - יכול לחזור בו, מפני שלא התחייב, ולא היה כאן נדר.

ובדרך אגב למדנו ממעשה זה על החיוב לשמור על כבודו של כל ת"ח באשר-הוא, גם אם הוא 'רק' בגדר של בחור ובן-ישיבה. בקריעתו את הצ'ק לימד אותנו ראש ישיבת פילדלפיה על ערכו ושוויו של כל מי שעמל בתורה, ומשקיע בה את כל זמנו וכוחותיו. דבר מאוד גדול למדנו כאן.

האיש שאירח בביתו את החפץ חיים במשך כמה ימים, מספר על המשניות ששינן האורח בע"פ במשך כל השבת

כיון שדיברנו על לימוד בעיון בשבת, נצטט כאן עדות על לימודו של החפץ חיים בשבת.

אם חשבנו שבמהלך השנים סופרו כבר כל הסיפורים על החפץ חיים, הנה לפנינו סיפור מרתק שלא פורסם עד כה, המובא בספר 'שדה צופים' של הגר"א פרידמן, ממקורביו המובהקים של מרן הגר"ח קניבסקי.

הרב פרידמן מצטט את הסיפור מתוך הקונטרס 'זכרונותיו של איש פשיסחא', שם הביאו את המעשה בשם הרה"ח הישיש רבי משה בויס ז"ל, שהאריך ימים יותר מ-100 שנה, והיה מוותיקי בית ווארקי ואמשינוב.

ר' משה זכה לארח בימי אברכותו את מרן הח"ח במשך כמה ימים, בעת שנדד ברחבי העיירות כדי למכור את ספריו, ועדיין לא יצא שמו וטיבו בעולם.

וכך תיאר רבי משה בויס את פרטי הסיפור, לאחר יותר מ-80 שנה מאז התרחשותו, כשהכל עומד חי מול עיניו:

בעת ששהיתי בבית חותני הנגיד בעיר ראדום, והייתי סמוך על שולחנו, ביקשתי וקיבלתי ממנו רשות להכניס תחת קורת-ביתו-ביתנו כל אורח נכבד שיעשה רושם של ת"ח ויר"ש.

והנה, יום אחד הגיע לבית החסידים שבעיירה, יהודי ליטאי בלבוש פשוט ודל, כשהוא נושא עימו חבילות של ספרים. הושטתי לו את ידי ל'שלום עליכם', וכהרף-עין תפסתי שהוא לא סתם מוכר ספרים...

שאלתי את האורח מאין הוא מגיע, והוא השיב 'מהעיר ראדין'. כששאלתי אם יש לו בקשה כלשהי, השיב שהיה מעונין להשאיר את חבילות הספרים בבית החסידים המקומי, עד שיצליח למכרם.

הסברתי לו שהמקום אינו שמור כל-כך, ולכן הצעתי ליהודי הליטאי הלא-מוכר להיות אורחי בביתנו, ושם אף אתן לו מקום נוח לאחסון הספרים.

היהודי הסכים, ובא למעונו של חותני שהיה בית רב-מידות, כמנהג הנגידים. כשהגשתי לפניו לאכול, סירב, בהסבירו שהוא נוהג לאכול רק פת-קייבר עם קפה שחור...

נתתי לו את מבוקשו זה, והוא התארח מספר ימים בביתנו, כשבמשך

בשעת בוקר מוקדמת, עוד טרם תפילת השחר בהיכל הישיבה, קראו לפתע לרבי יצחק ואמרו לו כי הרבנית מלצר ממתינה לו. בלב הומה וחרד מיהר רבי יצחק אל הרבנית. אמרה לו הרבנית מלצר: "הרב ביקש להודיעך כי מצא את התוספות, הוא ביקש להודיעך זאת בשעה כה מוקדמת, משום ששיער שלאחר התפילה, במקום לשבת וללמוד תמשיך להוסיף ולחפש את התוספות, וביקש למנוע ממך טרחת חינם זו"

מרן הגרמ"ל ליפקוביץ זצוק"ל, על אצילותו של מרן רבי איסר זלמן מלצר, בעל 'אבן האזל'

"וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם יָשֵׁב אֲהָלִים" (בראשית כ"ה, כ"ז)

רבי איסר זלמן מלצר, בעל 'אבן האזל', מגאוני הדור ומגדולי ראשי הישיבות שבדורו, שימש כראש ישיבה עוד בגולה. לימים עלה ירושלימה, הביא עמו את מסורת הישיבות דליטא והעתיק את מורשתה לעיר הקודש. בשעה שפנה רבינו (מרן הגרמ"ל ליפקוביץ זצוק"ל) לעזוב את וילנא ולעלות לארץ ישראל, המליץ לו הרב'ה רבי שלמה היימן: "לך ללמוד בישיבת חברון, אך בד בבד לך והתאבק במחיצתו של רבי איסר זלמן מלצר".

בהיותו דבק בהוראת חכמים "עשה לך רב", חסרונו של הרב'ה רבי שלמה היימן שכה הרבה קיבל ממנו, הציק לו מאוד, נפשו צמאה להידבק ברב מובהק שיוכל לדבוק בו ולשאוב ממנו תורה ויראה עוד ועוד, ולזאת עצתו של רבי שלמה הועילה והאירה לו את דרכו דרך העליה, כאשר לימים סח לנכדיו של רבי איסר זלמן:

"כשהגעתי לארץ ישראל, ההתגעגעות לרב'ה היתה נורא נוראות. על כל צעד ושעל חשבתי והרגשתי כי חסר לי את ראש הישיבה רבי שלמה... אך זאת היתה נחמתי, וכל העידוד והשמחה קיבלתי אז מהרב'ה רבי איסר זלמן.

"הייתי בא אליו באופן קבוע לביתו לשוחח בלימוד, סבר פניו המאירות, כל מילה שלו, נסכו בי עידוד וחיזוק שאין מה לתאר. זה מה שהחזיק אותי באותם ימים".

הוא דבק ברבי איסר זלמן עד לאחת. התאבק בעפר רגליו ללמוד מתורתו, מיראתו, ומכל הליכותיו, ודרכי הנהגתו.

בי איסר זלמן קיבלו במאור פנים - "בכל יום שיש היתה לנו קביעות לשוחח בלימוד, זאת מלבד כמה וכמה פעמים שהייתי נכנס אליו במשך השבוע ומשוחח בלימוד" - אמר רבינו.

"וביותר ראינו אצל מורי ורבי זצוק"ל, שעל אף רב גודלו בתורה כגאון אמיתי מגאוני הדור, הרי היה מיוחד ומופלא במדת הענוה, ובכל הנהגתו והליכות חייו התנהג בענוה מופלגת מאד ובפשטות אמיתית,

עם כל אחד ואחד אפילו הקטן שבתלמידים, ולפי מושגי הדורות שלנו הרי ראינו אצלו ויכולנו ללמוד ממנו שלימות דרכי הענוה".

(ממכתבו של רבינו לספר 'בדרך עץ החיים')

"הרב'ה רבי איסר זלמן, היה 'רבי' עבורי ועבור כל תלמידיו לא רק בשיעוריו, אלא כל הנהגתו היתה לימוד, לימוד ביראת שמים, לימוד של מידות טובות, לימוד של מעשים טובים, של צדקות ועוד" אמר רבינו, והביא דוגמאות רבות.

תוך כדי לימודם היה צריך להוציא מידי פעם ספר מן הארון, לעיין בו בהקשר לסוגיה הנלמדת אז, מעולם לא הצליחו התלמידים להקדימו ולהוציא עבורו את הספר הדרוש מהארון, עוד לפני שהתלמידים חשו בצורך בספר זה אז אחר, היה רבי איסר זלמן קם ממקומו במהירות, בזריזות מדהימה ניגש לארון הספרים ומוציא את הספר הדרוש. הוא לא רצה שאחרים יטרחו בעבורו.

למנוע טרחת חינם

והוסיף עוד וסיפר מפי בעל המעשה - רבי יצחק אפשטיין, חברו מישיבת חברון, שלמד רבות עם רבי איסר זלמן ומסייע בידו בהתקנת ספרו 'אבן האזל' לדפוס.

באחד הערבים בשעת לימודם המשותף, העלה רבי איסר זלמן חידוש תוך שהוא נסמך על דברי תוספות מסוים, אלא שלא הצליח להיזכר היכן הם דברי תוספות אלו. במשך זמן רב חיפשו הרב והתלמיד אחר אותו תוספות נעלם ולא מצאוהו. משהתאחרה השעה נאלץ רבי יצחק לשוב לאכסנייתו שבישיבה מבלי שמצאו את מקור התוספות.

בשעת בוקר מוקדמת, עוד טרם תפילת השחר בהיכל הישיבה, קראו לפתע לרבי יצחק ואמרו לו כי הרבנית מלצר ממתנה לו ליד בנין הישיבה. בני הישיבה נבהלו לפשר קריאה דחופה זו, ובלב הומה וחרד מיהר רבי יצחק אל הרבנית.

אמרה לו הרבנית: "הרב ביקש להודיעך כי מצא את התוספות. הוא ביקש להודיעך זאת בשעה כה מוקדמת, משום ששיער שלאחר התפילה, במקום לשבת וללמוד תמשיך להוסיף ולחפש את התוספות, וביקש למנוע ממך טרחת חנים זו."

בהזדמנות אחרת כשסיפר זאת רבינו באוזני צאצאיו של רבי יצחק אפשטיין, משסיים, אמר: הלא יודעים אתם את המרחק משכונת 'משכנות' - מקום מגורי רבי איסר זלמן, ועד לישיבה בגאולה. גדלותו של הרב'ה רבי איסר זלמן במידות הנאצלות, הלא ידועה, ובפרט הנהגתו הזוהרה בכבוד וטרחת אשתו הרבנית, והכיצד ראה לנכון להטריח את הרבנית, שכבר לא היתה צעירה לימים, בשעת בוקר מוקדמת לעשות את כל הדרך הארוכה - הלך ושוב - מביתם ועד לישיבת חברון?

ורבינו השיב על אתר: "אלא יש להבין את ענין חלקה של הרבנית בלימוד התורה של רבי איסר זלמן. אין הפירוש שרבי איסר זלמן ישב ולמד, והרבנית 'עזרה' לו ללמוד. לא ולא! היתה כאן שותפות מלאה - חלק כחלק - בתורה. הרבנית הלא היתה מסייעת לו בכתיבת החידושים... היא לא הלכה עד שכונת גאולה כדי לסייע לתורה של בעלה - לא! היא הלכה מתוך אחריות של החלק שלה עצמה בתורת בעלה הגדול."

וכאן הוסיף רבינו וביאר: "היום מדריכים חתנים וכלות בבנין בית של תורה - שהבעל צריך לשבת וללמוד והתפקיד של האשה לעזור ולסייע לו לקיים את תפקידו. אבל זו טעות. בצורה כזו - זה לא יחזיק מעמד לאורך זמן... כמה מסוגלת האשה לעזור ולהתמסר לדבר שאינו שלה? רק אם שניהם יהיו 'שותפים' במידה שווה בתורה - רק בצורה כזו יש לזה קיום."

"אני אומר לך את הדברים כדברי הדרכה לקראת בנין ביתך" - פנה רבינו ואמר לחתן (נכדו של רבי יצחק אפשטיין שהיה במעמד) "שתזכה גם אתה עם כלתך לבנות את ביתכם, באופן של שותפות מלאה כדוגמת השותפות של הרב'ה רבי איסר זלמן והרבנית."

איך הייתי משלם לכם על כך

סיפר רבינו: בזמן שלמדנו בישיבת חברון מסכת גיטין וכן מסכת פסחים, גם בישיבת 'עץ חיים' למדו במקביל מסכת זו, וביקשנו מהרב'ה רבי איסר זלמן כי יחזור בפנינו על ה'שיעור כללי' שמסר בישיבת 'עץ חיים', והוא נענה בשמחה. בכל שבת לפני הצהריים

לאחר סעודת השבת, היינו באים לביתו והוא חזר בפנינו על שיעורו. באחת משבתות אותו חורף ירדו גשמי זלעפות, ניסינו כמה וכמה פעמים לצאת מהישיבה בדרכנו אל הרב'ה, אך הגשמים מנעו מאיתנו ואילצו אותנו לסוב על עקבותינו, ובסופו של דבר לא הגענו לביתו לשמוע את השיעור.

בשבת שלאחר מכן, התנצלנו בחוסר נעימות, על שלא באנו לשיעור בשבוע שעבר, והסברנו כי עקב הגשמים העזים לא היה ניתן בשום אופן לצעוד את הדרך מהישיבה לביתו.

רבי איסר זלמן הגיב מיד: "כמה טוב עשיתם שלא באתם באותם גשמים של השבת שעברה! הרי אילו הייתם עושים את הדרך בכאלו גשמים במסירות נפש, איך הייתי יכול לשלם לכם על כך?!" סיים רבינו ואמר: "ניכר היה על הרב'ה רבי איסר זלמן, כי באמת ובתמים הוא מרגיש שאנו עושים לו טובה, ומתחסדים איתו בכך שאנו באים לשמוע את שיעורו..."

זה היה הרב'ה וגם התלמיד

באחד מימות חול המועד סוכות, נכנס לרבינו הדרשן הנודע רבי ישראל מאיר שושן, וסיפר בפניו במתק לשונו, מעשה על מידותיו הנפלאות של רבי איסר זלמן, והתחשבותו העדינה ברגשות זולתו. לשמע הסיפור, נהנה רבינו מאוד והגיב בהתפעלות: "אה, זה היה הרב'ה!... כל כולו מחשבה על השני..."

לפי תגובתו הנלהבת והמתפעלת של רבינו נדמה היה כי הוא שומע עתה מעשה זה לראשונה, אך בנו של רבינו, רבי אברהם יצחק, שהיה באותו מעמד תמה בפניו ואמר: "אבא, הלא כבר סיפרת לנו פעם סיפור זה?" ורבינו - ההדור במידותיו של רבו - נענה מיד ואמר: "לא, לא שמעתי את זה... כמו שסיפר הרב שושן את הסיפור, מעולם לא שמעתי..."

אכן, "זה היה הרב", וכזה היה גם התלמיד. סיפר נכדו של רבי איסר זלמן, מחבר הספר 'בדרך עץ החיים' - לתולדות זקנו, כי כאשר אסף חומר לספרו, פנה למאות מתלמידי וממכירי זקנו לשמוע מהם מאשר חוו וראו אצל זקנו הגדול. רבינו היה מהבודדים שכל סיפוריהם התמקדו אך ורק בגדלותו של רבו, בעוד את חלקם באותם סיפורים הצניעו והעלימו לגמרי.

וכשסיפרו עובדה שהיה להם חלק בה, ושעלול היה להשתמע בה איזו מעלה שלהם, סיפרו זאת על "תלמיד אחד".

דמותו של "הרבי רבי איסר זלמן" עמדה לנגד עיניו כל הימים, כרבי לא רק בתורה אלא בכל דרכי ההנהגה בבין אדם לחבירו.

בדברים שנשא במעמד חנוכת הבית לישיבה לצעירים "אבן האזל" שהקים רבי ישכר מאיר בנת'בות, על שמו של רבי איסר זלמן, אמר רבינו: "בכל עסק השם של העסק מורה על תוכנו, רגילים לתלות בחוץ שלט עם שם העסק כדי שכולם ידעו מה העסק שיש כאן, כך גם ישיבה שנקראת על שמו של הרבי רבי איסר זלמן, הרי מלבד שבודאי ישיבה זו צריכה להיות בית היוצר ללימוד התורה בישרות כראוי, השם מחייב שהישיבה ובניה יתנהלו במידות טובות, השם "אבן האזל" מחייב הנהגה ישרה בבין אדם למקום ובבין אדם לחבירו.

(מתוך הספר רבי מיכל יהודה)

כאשר התאספו בביתו חשובי התלמידים, ביום שהגיע לגיל מאה שנה, הוא אמר: "מאה שנה עוברות מהר... לא כפי שנוטים לחשוב". אז החל לבכות ואמר בקול נרגש: "הקב"ה ברחמיו נתן לי בפקדון את גופי כבר מאה שנה, אם הייתי יודע שאגיע לגיל זה הייתי מנצל את חיי יותר, ובכל זאת אני יכול לומר היום, שכל מה שיש לי נתתי להקב"ה שיהיה בשלימות... והקב"ה גמל עימי חסד ונתן לי שנים ארוכות"

הגאון רבי חיים פנחס שיינברג זצ"ל, על ניצול הזמן ותפקיד האדם בעולמו

"הינה נא זְקֵנְתִּי" (בראשית כ"ז, ב')

רבינו היה רגיל בשיחותיו דברי הגמ', שתלמיד חכם נקרא 'סודני' ופרש"י שהוא על שם הפסוק "סוד ה' ליראיו". והיה מטעים זאת שאם נעשה האדם תלמיד מובהק להקב"ה ועמל תמיד לדעת עומק דעתו בכל סוגיא מסוגיות התורה, זוכה להגיע למדרגה שהקב"ה מגלה לו סודות הבריאה.

כל מי שהכיר את רבינו מקרוב, ראה סביבו הנהגה שמימית, הן דברים מופלאים שלא יופרע מתלמודו ומצוותיו והן בכך שרצון יראיו יעשה ואת שוועתם ישמע ויושיעם. סיפור נפלא שנתפרסם בחייו ואף הודפס בכמה כתבי עת וספרים, סיפר תלמידו רבי צבי ברודי.

היה זה בתקופה שהתחילו להקרין סרטים במהלך הטיסות במטוסים, בכל מדור ומדור היה בתחילתו מסך גדול, שעליו ראו את הסרטים, ורבינו היה מבקש מראש שינתן לו מקום שלא יהיו בו סרטים, שיוכל ללמוד בשקט ולא לשבת ליד מפגע כזה בקדושה.

באחת הטיסות, שמו את רבינו בשורה הראשונה לפני המסך, כשראה רבינו את הדבר פנה אל הדיילים וביקש שיעבירו אותו מקום, שכן הדבר מפריע לו ללימודו ואינו יכול לשבת שם. הם ענו שעל פי הביטוח שחברת תעופה נותנת ללקוחותיה, אסור להם בשום אופן לשנות את מקומו. הטיסה החלה ודווקא מסך זה לא עבד, הדבר גרם שרבים מהנוסעים עברו למדורים אחרים בהם פעל המסך ולא רק שלא היתה לרבינו הפרעה בלימודו, עוד היה לו סביבה שקטה בטיסה זו, ויכול היה ללמוד בהשקט ובטחה.

כך מספר גם נכדו הג"ר יהושע חייטובסקי שהתלווה אליו פעמים רבות בחמש עשרה שנותיו האחרונות, שבפעם נוספת כשהיה עמו, ארע שבאורח פלא המסך שהוצב מולו לא עבד כראוי ולא ניתן היה לראות בו מראות שאינם ראויים.

"רצון יראיו יעשה"

מאמר הכתוב "רצון יראיו יעשה ואת שוועתם ישמע ויושיעם" התקיים בו במלואו, אלפי סיפורי מופת נקשרו ברבינו, בברכותיו

ותפילותו, בענוותנותו תלה זאת תמיד בכח החזקת התורה ומצוות הצדקה, וכשהיו מדברים איתו על ברכותיו שנשאו פרי היה מגיב: ודאי, תורמים צדקה להחזקת התורה, מונח בזה כל הברכה! כך ניער מעצמו את סיבת הישועה בפשטות, אך כל מי שהתבונן הבחין שהקב"ה שמר את פיו וברכות והבטחות שיצאו מפיו לא חזרו ריקם, ופעמים שנקב בתאריכים מדוייקים ואופנים מהם תצמח הישועה וכד' וכך הווה ויהי לפלא.

רגישותו לדבר שבקדושה הגיעה לידי ביטוי בהנהגות שונות, למשל השתדל שלא למכור חפצים ששימשו את הישיבה לגויים. פעם עמד למכירה רכב של הישיבה וסיפרו לרבינו שהשיגו קונה גוי במחיר טוב, רבינו התפלא רכב ששימש את הישיבה ימכר לגוי, וסירב ואמר לחפש יהודי ועדיף שומר תורה ומצוות.

כאמור, רבות מהנהגות הקדושה והפרישות עשה בצניעות, ונזהר להסתיר אותם ובחיצוניותו לא ראו מאומה, פעם ביקר אצלו ראש ישיבת מיר הגאון רבי נתן צבי פינקל וכשיצא ממנו התפעל ואמר: "הוא כזה ענק, מאידך, הוא מתנהג כל כך נורמלי..."

היה לרבינו חוש ריח רוחני מופלא שלא יכול היה לסבול דברים טמאים, תלמידו רבי זלמן פנחס שטולצנברג מספר, שהיה עוקב

רבנים ולכן היא מאפשרת את עיכוב הטיסה וכניסתם למטוס. התברר שבאחת מרשתות התקשורת האירופית עשו בדיוק כתבת תחקיר ובה סקירה על השירות בנמל התעופה ובדיוק באותה שעה היו באמצע להסריט בשדה התעופה, לכן ההנהלה היתה רגישה שלא יהיו טענות וכד' והכניסה את רבינו לטיסה.

במה הארכת ימים?

רבינו האריך ימים בצלילות ובריאות, קרוב לשבעים וחמש שנה רצופות הרביץ תורה והעמיד תלמידים, רבים תהו במה זכה לזכות נדירה זו כפי שמצינו בגמרא את המושג שהתנאים הסבירו במה הארכת ימים? התשובה הפשוטה שזורה לכאורה במה שהיה מרגלא בפומיה כל ימי חייו, על הפסוק "כי הם חיינו ואורך ימינו", כשהאדם חי את התורה והמצוות ומקיימם ככל שניתן בשלימות זו עצמו סיבה לתת לו אורך ימים.

אם חז"ל גילו לנו (פאה פ"א מ"א) שתלמוד תורה כנגד כולם, ביטול זמן היה אצלו החטא החמור ביותר. לא אחת כאשר דובר ועורר בשיחותיו על הענין של ניצול הזמן החל לבכות בכי תמרורים, וכי צריך לדבר על חז"לם בכדי שלא יבטלו תורה, איך יתכן כדבר הזה, הלא הקב"ה נתן לנו את מתנת החיים ואיך אפשר לבזוזם על דברים של מה בכך.

אלו היו הדברים שדיבר כאשר התאספו בביתו חשובי התלמידים, ביום שהגיע לגיל מאה שנה, כ"ז אלול תש"ע. הוא פתח ואמר "מאה שנה עוברים מהר..." לא כפי שנוטים לחשוב, ואמר, הלא עבודת האדם בעולמו היא לשעבד את כל גופו להקב"ה. כתוב 'אני לדודי ודודי לי', מהו אני לדודי, מה אדם יכול לתת לבוראו. יש אדם שתורם את פיו להקב"ה זוכה הוא שהקב"ה משיב לו ונותן לו אף הוא את כל הנצרך לו. אז החל לבכות ואמר בקול נרגש - הקב"ה ברחמי נתן לי בפקדון את גופי כבר מאה שנה, אם הייתי יודע שאגיע לגיל זה הייתי מנצל את חיי יותר, ובכל זאת אני יכול לומר היום שכל מה שיש לי נתתי להקב"ה שיהיה בשלימות... והקב"ה גמל עימי חסד ונתן לי שנים ארוכות.

בדברים נוספים שנשא באותם ימים בפני תלמידים הביא את נוסח התפילה "זכרנו לחיים... למענך אלוקים חיים", שהמעלה הגדולה בחיים היא כאשר האדם חי ומשתמש בחייו "למענך אלוקים חיים" ואז התבטא בדמעות ואמר - 'אתם רואים אותי, כבר אדם זקן שרוב ימי חיי כבר מאחורי, ומסתמא כל אחד חושב כמה כח ושמחה יש להמשיך בעבודת הקודש בגיל זקנה מופלגת כזו, אולם אני אומר לכם, הלוואי שהקב"ה יתן לי עוד מאה שנה של עבודת הקודש, שזוהי השמחה והשלווה הגדולה ביותר לנפש האדם, שזוכה להיות בעבודת ד' כל ימיו, ואין גבול וקצבה לשמחת החיים באופן זה.

לשמוח באריכות ימים ושנים

דברים מעניינים באותו סגנון אמר רבינו לתלמידו הרה"ג רבי מאיר פרייזלר, היה זה עשר שנים קודם לכן, ביום שמלאו לו תשעים שנה, ר' מאיר ניגש ובירך את רבינו במזל טוב. הוא הפתיע אותו כששאלו, למה אתה מברך אותי, הלא לכאורה זהו יום עצוב

אחריו בעת שכהן כמשגיח בשיבת חפץ חיים ששכנה בשכונת ווילמסבורג וכשהיה מגיע משכונת מגוריו באיסט סייד היתה דרכו ללכת בצד מסוים של הכביש וכשהיה מתקרב לבית תיפלתם היה חוצה את הכביש לצד השני ורק כשעבר את אותו מקום שב למסלול הליכתו הקבוע.

זו היתה גם חלק גדול מהסיבה שבגינה החליט לעקור מארה"ב ולעלות לארץ ישראל עם בני הישיבה שהקים, למרות כל הקשיים שהיו כרוכים בכך, כמובן שהמניע העיקרי היה מצוות ישוב ארץ ישראל, אך הוא דיבר הרבה עם הבחורים על אוירת הקדושה שבארץ ישראל ובפרט בירושלים פלטרין של מלך.

מעניין לציין שגם בעניני מידות ראו איך הפריע לו מידות רעות, כמה פעמים כשהיה נמצא במחיצת בעלי גאווה הרגישו שקשה לו מאד עם זה, למרות שנמנע מלדבר לשון הרע ואפילו לרמוז, יכלו להרגיש שזה מפריע לו. ופעם כשדיבר על גנות הגאווה אמר שלפעמים פוגשים אנשים "אז אס איז עיפשט פון זיי גאווה", ש"ריח חריף ודוחה של גאווה נודף מהם" וכאשר אמר זאת ראו במוחש את המיאוס שהוא מרגיש כלפי גאווה.

"תאמר לו שאין לו ארבע כנפות"

רבינו הקפיד שלא יבואו זרים לאסוף כסף בישיבה באמצע הסדר שלא לבטל תורה. בשנים צעירות יותר היה ניגש בעצמו לומר לאלו שאוספים לא להיכנס להיכל בית המדרש. היה אחד שהיה רגיל לבוא ולא מיהר לצאת, פעם כשהגיע, הורה רבינו לאחד מבני הישיבה לגשת אליו ולומר לו שראש הישיבה מבקש שלא יאסוף בבית המדרש. שאל הבחור ואם ישאלני הלה, מדוע, מה אענה לו? ענה לי רבינו במפתיע, "תאמר לו שאין לו ארבע כנפות".

הלך הבחור וביקש ממנו בשם ראה"י לצאת מבית המדרש, אותו אחד לא ויתר ושאל מה זה ועל מה זה? אמר לו הבחור מה שהורה לו ראה"י לומר, הלה בא לקראת ראה"י ואמר לו, למה נראה לרב שאין לי ציצית? אמר לו רבינו, אדרבה, תראה לי את פתילות הציצית, באותו רגע נשא את רגליו וברת.

"השי"ת יעזור שלא נפסיד"

סיפור מופלא אירע באחת הפעמים האחרונות שרבינו שהה באנגליה. זמן קצר לפני שהיה אמור לצאת מאכסנייתו נזכר שבבנין מומול הגיע לילה קודם אחד האדמורי"ם וביקש רבינו להיכנס לבקרו. המקורבים ניסו להניעו באומרם שהשעה מאוחרת מאד ועלולים לאחר למטוס, ובכלל הלא אותו אדמו"ר צעיר ממנו בהרבה ולמה לא יכנס הוא, ולמה זה פגיעה? אך רבינו בשלו, הוא טען שבנסיבות שהיו אי כניסה אליו יכולה להתפרש כפגיעה, ולכן החליט להיכנס באומרו שהשי"ת יעזור שלא נפסיד.

ואכן כך היה, רבינו כיבדו, נכנס למעונו ודיברו ולאחר מכן נסעו לשדה התעופה היתרו. כשהגיעו התברר שדלתות המטוס נסגרו כבר ולא ניתן להיכנס בשום אופן, מלוי רבינו ניסו להתווכח, אך הבינו שאין לדבר שום סיכוי. לפתע נשמע כרוז: הנהלת שדה התעופה מכבדת

בהיותו נמוך קומה, נראה רבי יעקב גלינסקי, ממש כמו ילד, ניסה להשיב לחוקריו כי עמד בפתח חנות, ומישהו - שאינו מכיר ואינו זוכר את מראהו - הפקיד בידו את תיקו, ואמר לו שהוא נכנס לרגע אחד לחנות, והוא מבקש שישמור לו על התיק עד שיצא. "המתנתי והמתנתי, והאיש לא יצא... כעבר שעה ארוכה עזבתי את המקום, ומשפתחתי את התיק מצאתי בתוכו את התלושים"...

הגאון רבי ראובן אלבז שליט"א - מחמת שנאת עשו ליעקב, המטרה העליונה בחייו היא לחבל בתורתו של יעקב

"ויתרצו הבנים בקרבה" (בראשית כ"ה, כ"ב)

בפרקי דרבי אליעזר (פרק לב) מובא: "והיו הבנים בתוך מעיה כגבורי כח, שנאמר: 'ויתרצו הבנים בקרבה'. הם התווכחו, ויכוחים סוערים, בעניינים מהותיים העומדים ברומו של עולם: שכר ועונש, עולם הזה ועולם הבא, חובתו של אדם בעולם ותכלית חייו. 'מתרצצים זה עם זה ומריבים בנחלת שני עולמות'."

בשלב מסוים של הוויכוח, הסכים עשו לחלק את העולמות בינו לבין יעקב: הוא, עשו, יקבל את העולם הזה ויותר על חלקו בעולם הבא, ואילו יעקב יקבל את העולם הבא.

כמובן, אלו דברים גבוהים מאד וקשים להבנה. קשה להבין שעוברים במעיי אמם מתווכחים בעניינים כה גבוהים, אולם כך לימדונו רבותינו. הכתוב אומר (ירמיהו א, ה): "בטרם אצרך בבטן ידעתך". מכאן למדו שצדקותו של יעקב החלה עוד במעיי אמו, כמו גם רשעותו של עשו. כבר אז החל הוויכוח בין שניהם.

כחלק מהוויכוח הזה, אומרים חז"ל: "כשהיתה עוברת על פתחי תורה של שם ועבר - יעקב רץ ומפרכס לצאת, עוברת על פתחי עבודה זרה - עשו מפרכס לצאת".

נשאלת השאלה: מדוע הם רק רצו לצאת ולא יצאו בפועל?

בשלמא יעקב לא יכול היה לצאת, משום שעשו חסם את דרכו. הוא ישב על הפתח, "לפתח חטאת רובץ" ולא איפשר ליעקב לצאת לבית המדרש, אולם מה מנע מעשו לצאת? אם כה עז רצונו לעבוד עבודה זרה - שיצא!

התשובה לכך היא: עשו ידע שאם יצא, ויתיר את יעקב לבדו במעיי אמו - הוא יוכל ללמוד בניחותא עם המלאך שמלמדו תורה, וכשרבקה תעבור ליד פתחו של בית מדרש קרוב הוא יעשה כמותו ויצא... עשו לא היה מוכן לאפשר ליעקב ללמוד תורה בניחותא. עז היה רצונו להפריע לו מלימודו. משום כך העדיף לותר על יציאתו, ובלבד שגם יעקב לא יצא.

זו דרכם של רשעים, "זה דרכם כסל למו" (תהלים מט, יד). מבחינתם,

העיקר הגדול והחשוב ביותר הוא להפריע ללומדי התורה, לדכא אותם ולגזור עליהם כל מיני גזרות. זה נותן להם את החיות. הסטרא אחרא, היצר הרע, לא יכול לסבול את הטוב - אין טוב אלא תורה. משום כך הוא עושה את כל המאמצים לחבל בטוב הזה.

אמר פעם אחד מן הצדיקים: לעשו אין טעם בחיים בלי יעקב! כשיש יעקב - יש לו עם מי לריב ולהתווכח, את מי לנסות לדכא, על מי לגזור גזרות... בלי יעקב - איזה ענין יש בחיים?...

עשו מוכן לוותר על ההנאות האישיות שלו, ולא לצאת ולעבוד עבודה זרה כאוות נפשו, ובלבד שיוכל להמשיך להפריע ליעקב, ולעמוד בדרכו כדי שלא יוכל לצאת וללמוד תורה. "רבי שמעון בר יוחאי אומר: הלכה בידוע שעשו שונא ליעקב" (ספרי בהעלותך פסקא סט). מחמת שנאה זו, המטרה העליונה בחייו היא לחבל בתורתו של יעקב.

תחת השלטון הקומוניסטי

מאז ומעולם זו היתה מגמתם של שונאי ישראל: להשבית את לימוד התורה וקיום המצוות בעם ישראל. הגדילו לעשות הקומוניסטים

ברוסיה, שדיכאו ביד קשה כל זיק של יהדות. מי שרק נחשד באיזשהו קשר ליהדות - היה נשלח לעבודות פרך בגלות סיביר, משם בדרך כלל לא היה שב.

בבתי הספר הממשלתיים היו מחנכים את הילדים לכפירה מחלטת, והמורים היו משננים לילדים: "ילדים יקרים! מי נותן לנו את הלחם לאכול? סטאלין!". כך החדירו להם בעצמות, שסטאלין נותן את החיות. ילד שהיה עונה 'סטאלין נותן את הלחם' - היה מקבל תלושי מזון ולחם, ילד יהודי מעז לענות שאלוקים הוא הנותן - לא היה מקבל תלושי מזון! 'לך תחפש את אלוקים שיתן לך לחם', היו אומרים לו.

המצב כאב מאוד לגאון רבי יעקב גלינסקי זצ"ל. ההורים המסכנים, שרובם היו עניים מרודים, משוועים לפת לחם, נאלצו לשלוח את ילדיהם לבתי הספר הממלכתיים, ובלבד שיזכו לקבל פת לחם. בהיותו בחור בגיל עשרים, החליט לפתוח תלמוד תורה בו יוכלו הילדים ללמוד ולהתחנך על טהרת הקודש, ובדרכים לא דרכים היה משיג עבור המשפחות את התלושים הכחולים שאיתם יכלו לקבל לחם ומזון. הוא שכר דירה קטנה ממוסלמי, שנא את הקומוניזם. כך החלו ילדים לבוא וללמוד שם.

דא עקא, לאחר תקופה לא ארוכה, תפשוהו ואסרוהו בבית הכלא הקומוניסטי הידוע לשמצה, ועינו אותו עינוי תופת כדי שיענה על השאלה מאין השיג את תלושי המזון, אותם היה מחלק למשפחות. גזר דין מוות ריחף על ראשו.

בהיותו נמוך קומה, נראה ממש כמו ילד, ניסה להשיב לחוקריו כי עמד בפתח חנות, ומישהו - שאינו מכיר ואינו זוכר את מראהו - הפקיד בידו את תיקו, ואמר לו שהוא נכנס לרגע אחד לחנות, והוא מבקש שישמור לו על התיק עד שיצא. "המתנתי והמתנתי, והאיש לא יצא... כעבור שעה ארוכה עזבתי את המקום, ומשפתחתי את התיק מצאתי בתוכו את התלושים..."

הקומוניסטים לא קנו את הסיפור, והשליכוהו אל תא הנידונים למות. ובחוף - היהודים מחפשים דרכים איך לפדותו!

הפרקליטה הגדולה, הקובעת את מועד ההוצאה להורג של הנידונים לתליה, חלתה במחלה קשה. בבתי המרקחת לא ניתן היה להשיג את התרופה למחלתה, רק בשוק השחור. אחד היהודים העשירים התחייב בפני בעלה של הפרקליטה כי ישיג את התרופה בתמורה לשחרורו של הבחור יעקב גלינסקי. לאחר שהלה קיבל את הסכמת אשתו, הוא אישר את העסקה.

מה נאמר ומה נדבר? העשיר השיג את התרופה, תמורת הון עתק, הפרקליטה השתמשה בה והתרפאה, אך... מכאן ועד לקיום ההבטחה הדרך ארוכה. לפתע החלו הפרקליטה ובעלה להתנער מההסכם בטענה כי אין זה בסמכותה ובכוחה של הפרקליטה לשחרר נדונים למות... וגזר הדין נותר בעינו.

והנה, הפלא ופלא! לאחר מספר ימים - ולאחר שכבר הבריאה לחלוטין - המחלה שבה לבשרה! וכיון שהתרופה הסתיימה בפעם הקודמת, לא נותרה ברירה אלא לפנות שוב אל אותו יהודי עשיר, ולבקש ממנו להשיג את התרופה בשוק השחור. הפעם, ניאות היהודי

רק בתנאי כפול ומכופל של "נפש תחת נפש". וכך אירע הלא יאמן! הפרקליטה שיחררה אותו, והוא ניצל ממוות ודאי.

שם - בגיא צלמות - חי הגאון הצדיק חיים של אמונה ובטחון מלא בקב"ה. גם שם - במקום שחינכו את הילדים שסטאלין נותן את הלחם - הוא מסר את נפשו להציל את הילדים מציפורני הכפירה, ולהעניק להם חינוך לאמונה, חינוך לקיום תורה ומצוות. "כל העולם כולו גשר צר מאוד", זעק רבי יעקב גלינסקי מנהמת לבו - ואת הגשר הזה אדם צריך לעבור! "הכלל והעיקר שלא יפחד כלל!" עליו לזכור את דברי המשנה (אבות ד, טז): "העולם הזה דומה לפרוודור בפני העולם הבא!" תפקידנו הוא: "התקן עצמך בפרוודור כדי שתכנס לטרקלין".

בעונותינו הרבים, יש כאן, בארץ הקדש, בתי ספר, שמלמדים את כל החכמות שבעולם. הכל צריך ומותר ללמוד. חוץ מדבר אחד: תורה, יהדות. אסור להביא רב חרדי להרצות בבתי הספר, מחשש לכפיה דתית - 'הדתה'. שומו שמים! את הכל מלמדים שם, חוץ מהתורה הקדושה שהיא יסוד הקיום של העם היהודי, ובלעדיה אין לנו חיים. הוא אשר אמרנו: עשו יכול היה לצאת ממעי אמו ולעבוד עבודה זרה להנאתו, אולם יותר חשוב היה לו להפריע ליעקב, לחבל בתורתו. לא לתת לו ללמוד במנוחת הדעת.

רשעים כל ימיהם חרטה

לאחר שעשו אכל את נזיד העדשים נאמר: "ויקם וילבז עשו את

שאלתי פעם את אבי מורי זצוק"ל, כיצד החזיק מעמד כל השנים להתגדל בתורה וביראת שמים טהורה, אחר שהתייתם מאביו ומאמו עוד בהיותו ילד רך בשנים; באותם זמנים היו רוחות זרות נושבות בין בני הישוב הישן, והוא, למרות היותו יתום נעזב ולמרות כל הקשיים שעברו עליו בימי הילדות, נשאר אדוק ביהדותו

הגה"צ רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א, על מידות טובות ו'סיפורי מעשיות' מצדיקי הדורות

׳יַעֲקֹב אִישׁ תָּם׳ (בראשית כ"ה, כ"ז)

התיבות למפרע בעל פה. [כמו כן, היה כהן מיוחס, בן אחר בן, דור שמיני לרבינו הש"ך זצוק"ל, זכותו יגן עלינו]. כה התבטא ר' משה ברוב ענותנותו: הנה אני אינני יודע אפילו לומר 'אשרי' למפרע - ואילו הוא היה בקי בחיבור גדול ועצום כהש"ך לאומרו בעל פה בסדר הפוך מלה במלה, מסופו אל תחילתו. סיפר אבי זצ"ל, שקודם שהיה אביו רבי גמליאל פותח בשיעורים העמוקים שהגיד בישיבתו הקדושה תמידין כסדרן. היה תדיר פותח בסיפורי הצדיקים, כדי לפתוח את הלב לתורה. "כי הא דרבה, מקמי דפתח להו לרבנן, אמר מלתא דבדיחותא ובדחי רבנן, לסוף יתיב באימתא פתח בשמעתא" (שבת ל:), שפרשו בספרים ענינו, כדי לפתוח הלב ולהכינו לתורה. הוא היה יכול לחזור לחזור ולשנן סיפור אחד כמה פעמים, ובכל פעם בהתעוררות מחודשת, להדגיש ולהבהיר את לימוד מוסר ההשכל היוצא מן המעשיות. היו בחורים שבקוצר דעתם העירו לו לפעמים, שכבר שנה ושילש לפניהם אלו הסיפורים, אך הוא היה תמה לעומתם: האם גם בלימוד הגמרא תאמרו שכבר למדנו זאת? כשם שעלינו לשנן דברי תורה הרבה פעמים, כן יש לשנן אלו הסיפורים, שהנם ממש כגופי תורה. מובן מאליו, שבכל סיפור שהיה מספר לפני התלמידים הוציא מוסר השכל בלימוד הנצרך לעבודת השם יתברך, שלכן היה חשוב אצלו הדבר כתורה ממש.

שמענו מהגאון הצדיק רבי מענדל אטיק שליט"א, שהעיד מרן הגאון רבי יצחק זאב מבריסק זצוק"ל, שבבית אביו מרן הגאון רבי חיים זצוק"ל, קיבלו וינקו עיקר החינוך למידות טובות ויראת שמים על ידי 'סיפורי מעשיות' מצדיקי הדורות; זאת, לפי שכוח הסיפור יש בו כלי נפלא להנחיל על ידו לימוד מוסר השכל, משום שיש בו המחשה טובה ובהירה, לראות בחוש כיצד מתקיימים הדברים בפועל, הלכה למעשה.

זוכר אני מימי בחורותי, בעודני נער צעיר לימים, זכיתי להימנות עם תלמידי הרב הצדיק רבי נטע פריינד זצ"ל בשיבת 'עץ חיים'. דרכו בקודש היתה לספר הרבה סיפורי צדיקים שהיו מעוררים את הלב ומחיים את הנפש. מטיבן, כל אלו המעשיות נחקקו לטובה במוח ובלב התלמידים, לשנים רבות יותר משאר הלמודים.

גם אבי מורי הצדיק זצ"ל, שהיה מרביץ תורה לעדרים במשך יותר משלושים שנה, היה מרבה בסיפורי הצדיקים, ובכך היה בונה את נפש התלמידים. מהאי טעמא היה משתתף בדרשתו השבועית המפורסמת של מגיד המישרים, הגאון רבי שלום שבדרון זצ"ל, בבית המדרש הגדול ד'זכרון משה'. זו היתה מלאה מתיקות ומתובלת בהרבה סיפורי צדיקים, שקלחו מפיו של ר' שלום בשופי; מאותן דרשות היה מלקט פנינים מובחרות וספורים טובים, כדי שתהא אמתחתו מלאה ב'טיב המעשיות', כשיצטרך להן בכל עת מצוא לחינוך התלמידים.

תדיר היה אומר, כי כשם שצריך ללמד לתלמידים את פרקי תלמודם בגפ"ת ובפוסקים, כן עלינו ללמוד סדרי קדושה וטהרת המידות וזיכוך הנפש.

שמעתי מפי כבוד אבי מורי הגאון הצדיק זצוק"ל, מה שסיפר על אביו, זקני הגאון הצדיק רבי גמליאל הכהן זצוק"ל, ראש הישיבה המפורסמת שבעיר קישענוב:

הוא היה גאון עצום, בקי בכל חדרי תורה, וכל שיחו וכל שיגו תמיד בעמלה של תורה. שמעתי מהחסיד הנודע רבי משה בטלן זצ"ל, שהיה תלמידו בישיבתו הרמה ביקשענוב - הוא העיד שהיה זקני זצוק"ל בקי מופלא מלשון הש"ך שבשולחן ערוך עד כדי קריאת

נענה אבי ואמר, שמיום עמדו על דעתו נקשר מאוד במרן ה'חפץ חיים' זצוק"ל ונפשו נמשכה אחריו בכל דבר. בצעירותו היה ה'חפץ חיים' חי עדיין, והגם שלא זכה להיפגש עמו, הרי שמצודתו והשפעתו היו פרוסות על כל העולם, כידוע. כה קשור היה אליו בנפשו עד שהיה מתבונן בכל דבר ודבר מה היתה דעת ה'חפץ חיים' בזה

התקשרות לצדיק והליכה בדרכיו. כל ימי חייו היה אבי זצ"ל הוגה תמיד בספרי ה'חפץ חיים', ובפרט בספר 'שמירת הלשון', ותמיד היה שוקל כל דבר על פי דעתו ועל פי דרכו של ה'חפץ חיים'.

(מתוך הספר טיב המעשיות - ההקדמה)

חדש בקו השיעורים של 'דרשו'

שיעורים לפי סדר הדף היומי הירושלמי מפי מיטב מגידי השיעורים

הגאון הרב שמואל בקר שליט"א

077-2222-666 שלוחה 8

מעשה נפלא שמעתי מפי מורי ורבי הגאון הצדיק רבי בנימין רבינוביץ זצוק"ל, דיין דהעדה החרדית בעיר הקודש ירושלים, תבנה ותכונן. בילדותו היה יונק מאנשי ירושלים של מעלה שבעיר העתיקה; היה דרכו להתפלל 'שחרית' בקלויז הישן והמפואר דחסידי רוז'ין הראשונים, הנקרא 'בית הכנסת של רבי ניסן בק' [ר' ניסן בעק'ס שוהל], לפי שהלה הרים בנינו ברב פאר והדר, כידוע. בקלויז הגדול היו כמה חדרים ושטיבלאך; באחד החדרים היו מתיישבים החסידים לאחר התפילה לשתית 'לחיים', להחיות את נפשם במיני תרגימא ומשקה לאחר כמה שעות של לימוד ותפילה ביגיעה רבה. באותו מושב היו מתכנסים מזקני החסידים שעוד זכו לחסות בצל קדשו של האדמו"ר הזקן, רבי אברהם מסדיגורא זצוק"ל, בן קדוש ישראל מרוז'ין, זכותו יגן עלינו, והיו מספרים סיפורי קודש מהצדיקים הגדולים דששילתא דדהבא, שזכו להיות במחיצתן.

סיפר לי רבי בנימין זצוק"ל שראה את זקני החסידים בעת שסיפרו את 'טיב המעשיות' הללו, שהיו מעבירים את הסיפור בחרדת קדש, והיו הדברים נצורים בלבם חיים וקיימים, כאלו התרחשו זה עתה לנגד עיניהם. אף צורת מסירת המעשה היתה ברגשי לב הומים - הם היו מחזיקים מטפחות בידיהם ומנגבים הדמעות הנושרות מעיניהם מרב התרגשות והתפעלות ממעשי הצדיקים!

עד כמה מגיע כח ההתקשרות בצדיק אמת למדתי ממה ששאלתי פעם את אבי מורי זצוק"ל, כיצד החזיק מעמד כל השנים להתגדל בתורה וביראת שמים טהורה, אחר שהתייתם מאביו ומאמו עוד בהיותו ילד רך בשנים; באותם זמנים היו רוחות זרות נושבות הין בני הישוב הישן, ומחמת צוק העתים פרקו רבים מבני הנעורים את עול היהדות מעליהם, רחמנא ליצלן, ובפרט היתומים העוזבים, שלא היה מי שישגיח עליהם, ומטבע הדברים נמשכו אחר הפוקרים. לעומתם - הוא, למרות היותו יתום נעזב ולמרות כל הקשיים שעברו עליו בימי הילדות, נשאר אדוק ביהדותו, מלבד מה שזכה להתעלות למעלת הצדיקים. שאלנוהו, כיצד החזיק מעמד ולא שת אל לבו מכל הנעשה סביבותיו.

נענה אבי ואמר, שמיום עמדו על דעתו נקשר מאוד במרן ה'חפץ חיים' זצוק"ל ונפשו נמשכה אחריו בכל דבר. בצעירותו היה ה'חפץ חיים' חי עדיין, והגם שלא זכה להיפגש עמו, הרי שמצודתו והשפעתו היו פרוסות על כל העולם, כידוע. כה קשור היה אליו בנפשו עד שהיה מתבונן בכל דבר ודבר מה היתה דעת ה'חפץ חיים' בזה, אם היה מרוצה מדרכו ומהנהגתו או לא. דבקות זו היא שחזקה ועודדה אותו תמיד והביאתו עד הלום ללכת בדרכי ישרים. כמה פעמים ראה אבי מורי, זכרונו לברכה, את מרן ה'חפץ חיים', זכותו יגן עלינו, בחלום הלילה, ואין כאן המקום לזה. כאשר שמע אבי מורי כי מרן ה'חפץ חיים' היה מצטער על שלא עשה חבור המשנה ברורה על שלחן ערוך יורה דעה, השתוקקה נפשו והעיר ד' את רוחו להשלים אתה מלאכה, לחבר את חבורו הגדול "מעדני השלחן" על שלחן ערוך יורה דעה, שחיברו כמתכונת המשנה ברורה על 'ארח חיים'. חזינן מכל זאת כמה יכולה התקשרות לצדיק לחולל פלאות - שחיבור שלם, השמור לצנח ומזכה את הרבים לדורות, נוצר בכח

הצטרפו לעשרות 'דרשו' שזוכים לקנ

תוכניות הלכה

דף היומי בהלכה

לימוד יומיומי של 'דף היומי' ב'משנה ברורה' עם החיבור הנפלא 'ביאורים מוספים' מבית 'דרשו'. יחד עם לימוד מוסר של מספר דקות ביום בשאר ספרי מרנא 'החפץ חיים'.

המבחן המסכם

בחינה תקופתית שלוש פעמים בשנה, על הנלמד בארבעת החודשים האחרונים

קנין הלכה

לימוד הלכה בעיון, משורשי הסוגיות עם טור ושו"ע ונושאי כליהם, לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא, עם מבחנים פעמיים בשנה.

תוכניות הדף היומי בבלי

קנין תורה

לימוד 'הדף היומי' ומבחן חודשי על 30 דף

קנין משניות

תוכנית לימוד להשלמת המשניות ב'זרעים' וב'טהרות', שלא כלולות בש"ס הבבלי

המבחן המסכם

בחינה תקופתית שלוש פעמים בשנה, על 120 דפי 'הדף היומי' מארבעת החודשים האחרונים

קנין ש"ס

מבחן תקופתי אחת לחצי שנה, על כל הדפים שנלמדו מאז תחילת המחזור הנוכחי ב'דף היומי' ועד עתה.

קנין ירושלמי

לימוד הדף היומי ב'תלמוד ירושלמי' דף ליום, עם מבחנים חודשיים על 30 דף בכל מבחן.

● כל מה שהשוב לדעת על תוכניות 'דרשו' השונות

תוכנית אלפי נבחני בין אמיתית בתורה

עמוד ליום

חבורת ש"ס

תוכנית ללימוד גמרא בעיון מעמיק, עם הראשונים והאחרונים, בקצב של עמוד ליום גמרא עם רש"י ותוס', עם מראי מקומות מיוחדים.

מוסר

קנין חכמה

תוכנית ללימוד מוסר בספרי המוסר היסודיים ביותר, לפי סדר שנקבע על ידי רבותינו גדולי הדור.

כוללים

דף הכולל

תוכנית ייחודית ללימוד 'דף היומי' בימים בהם מתקיימים הלימודים בכוללי האברכים, חמישה דפים בשבוע, לא כולל ימי בין הזמנים. בסך הכל לומדים משתתפי התוכנית 22 דף בחודש. קיימת תוכנית השלמה ללימוד בימי שישי, שבת ובין הזמנים, כדי לסיים את הש"ס בתוך שבע שנים.

הצטרף עוד היום לאחת או יותר מתוכניות 'דרשו', להרשמה: **בכל עמדות 'נדרים פלוס' לפרטים: 02-560-9000**

בכניסה לתלמוד תורה, מתחת לגרם המדרגות, שכן חדרו - של המשגיח, אוהבן של ישראל, רבי אריה לוי זצ"ל. "איצ'ע דוד", קרא לפתע לעברי. נפניתי לחדרו, והמשגיח הורה לי לשבת. כבוד גדול חשתי אז בחדרו, מעין יראת הרוממות לכל הגה היוצא מפיו. "איפה שלימה'לע ידיך?", שאל. "למה הוא לא הגיע היום?". "לא יודע", עניתי...

הגאון הרב יצחק דוד גרוסמן שליט"א על הביקור המפתיע בבית החבר

"ויעקב איש תם" (בראשית כ"ה, כ"ז)

ילד בן 12 הייתי בירושלים של מעלה. בקור הירושלמי החודר לעצמות הסתובבנו ושיחקנו, בחצר בניין תלמוד התורה המיתולוגי "עץ חיים" בשכונת מחנה יהודה, מנצלים כל רגע של ההפסקה.

בכניסה לתלמוד תורה, מתחת לגרם המדרגות, שכן חדרו - או ליתר דיוק: קיטונו הצר - של המשגיח, אוהבן של ישראל, רבי אריה לוי זצ"ל. תמיד ראינו אותו רכון על הספר ליד הסטנדר. חיובו הטוב כמו לא מש מעל גבי פניו בשעת לימודו ובשעת תוכחתו, תמיד באותה ארשת רצינות הנסוכה ביראת שמיים ובחיוך עמוק.

"איצ'ע דוד", קרא לפתע לעברי, בעודי עושה פסיעותי לכיוון כיתתי עם הישמע הפעמון המבשר את סיום ההפסקה. נפניתי לחדרו, והמשגיח הורה לי לשבת. כבוד גדול חשתי אז בחדרו, מעין יראת הרוממות לכל הגה היוצא מפיו.

"איפה שלימה'לע ידיך?", שאל. "למה הוא לא הגיע היום?". "לא יודע", עניתי ואז בעצם נזכרתי שאכן בן כיתתי שלימה'לע לא הופיע הבוקר ללימודים. "חבר טוב צריך לדעת היכן חברו נמצא", סנט בי המשגיח, "אולי הוא חולה או שיש לו סיבה אחרת".

המשגיח לא התעכב. הוא הורה לי ללוש מעיל, ויצאנו יחדיו לעבר ביתו של הילד. ביתו היה ברחוב שטראוס, לא רחוק מהתלמוד תורה. עשינו צעדינו במהירות, ובמהלך כל הדרך שתק המשגיח ולא פצה את פיו, כולו מהורהר פסע המשגיח, ואני מלווהו.

את פנינו קידמה אמו המבוגרת של שלימה'לע, היא עצמה אוד מוצל מאש, שחוותה שנים קשות. לנוכח המשגיח החוצה בצעדים לא קלים את מדרגות האבן הירושלמית ומטפס בכבדות לקומת הבית, הפטירה האם כי בנה ישן שנת ישרים, מאחר שאתמול הלך לישון מאוחר.

שריר לא נע בפניו של המשגיח, והוא המשיך לעלות. האם רצה והעירה את בנה הישן. נכנסנו לסלון הבית, והמשגיח התיישב ליד מיטתו של שלימה'לע. כשראה אותנו נבהל, אבל המשגיח בחיוב הרחום אמר לו: "רצינו לבקרך ולאחל לך רפואה שלימה". שלימה'לע כמו חיכה למילים אלו וכחכח בגרונו, משל הוא חולה וזקוק למנוחה.

כדרכו היה המשגיח מתבל את דבריו בדברי תורה ומוסר, וכך אמר אז: "התורה מספרת לנו כי רבקה אי מנו הלכה לדרוש את ה' בבית מדרשם של שם ועבר. אומרים לנו חז"ל (בראשית רבה סג, ז) שהיא היתה בדילמה גדולה: 'כשהיתה עוברת על פתחי תורה של שם ועבר, רץ יעקב ומפרכס לצאת, עוברת על פתחי עבודת כוכבים, עשיו מפרכס לצאת.

מה עשתה? ותלך לדרוש את ה' - לדעת מה תהא בסופה'. לא מה תהא בסופה של עצמה, לא לזאת היתה דאגתה נתונה, כי אם לאיזה כיוון ילך הילד, לבית המדרש או לבתי עבודה זרה. רבקה אמנו לא יכלה להשלים עם מהלך שכזה, היא לא הסכימה שיהיה לה בן שפוסח על שני הסעיפים", חידד המשגיח והיטיב את מבטו על שלימה'לע שישב מהורהר.

"אצל עשיו נאמר (בראשית כה, כז): ויהי עשיו איש יודע ציד איש שדה. נכתב פעמיים איש, שכן הוא העמיד פנים רבות, ולא היו פיו ולבו שווים. אך אצל יעקב אבינו נאמר: ויעקב איש תם ישב אהלים, שכן היה איש אחד בכל דרכיו. פיו ולבו היו שווים. הוא הלך בדרך ה' ויש רק דרך אחת כזו.

"שלמה המלך ע"ה, שאתה קרוי על שמו", המשיך המשגיח ברכות ובנועם, "אומר: 'למען תלך בדרך טובים'. למה לא נכתב 'בדרכים טובות'? בפשטות הכוונה היא ללכת בדרך שהלכו בה טובים וצדיקים, אבל אולי גם הפירוש שאין הרבה דרכים בעבודת ה', דרך

סיפר הגה"צ רבי גדליה אייזמן זצ"ל, משגיח ישיבת 'קול תורה', כי בעת שלמד ב'קלם' נשא פעם ה'סבא' מרן הגאון רבי שמחה זיסל זיו זצ"ל שיחה מוסרית אודות מעשי החסד של רבקה אמנו, השיחה התארכה למעלה משש שעות ברציפות (!) הנרות כבר נכבו מזמן, והתלמידים לא שמו לב לכך, הם נותרו רתוקים וקשובים לשיחה...

מאוצרותיו של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

מקום לומר שזכויותיו של צדיק בן רשע דוקא גדולות יותר משל צדיק בן צדיק.

הרי הסברא נותנת לומר, שמי שגדל בביתו של צדיק והתחנך על ידו לאמונה ומעשים טובים קל לו יותר להמשיך במסורת אבותיו, ולעומתו צדיק בן רשע רכש את כל מעלותיו הגדולות בעמל רב בכוחות עצמו, וכל מעלה שנוספת בו היא גבורה בפני עצמה. כך גם אומרים חז"ל (ברכות לד, ב) במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד. מדוע אם כן נאמר שדווקא מעלת צדיק בן צדיק היא זו שגרמה לתפילותיו להתקבל?

רש"י עצמו מפרש בתחילת הפרשה הטעם מדוע נזכר כאן יחוסה של רבקה שהיתה בת בתואל הארמי מפרדן ארם ואחות לבן הארמי: "להגיד שבחה שהיתה בת רשע ואחות רשע ומקומה אנשי רשע ולא למדה ממעשיהם". הרי ששבח גדול ומיוחד היה ברבקה שלמרות היותה בת רשעים לא למדה מהם.

בכדי לסבר את האוזן, לדעת עד להיכן העפילה רבקה במעשיה ובגדולת נפשה, יש לציין את שסיפר הגה"צ רבי גדליה אייזמן זצ"ל, משגיח ישיבת 'קול תורה', כי בעת שלמד ב'קלם' נשא פעם ה'סבא' מרן הגאון רבי שמחה זיסל זיו זצ"ל שיחה מוסרית אודות מעשי החסד של רבקה אמנו, הנלמדים מפסוקי התורה ומדברי חז"ל. השיחה התארכה למעלה משש שעות ברציפות (!) הנרות כבר נכבו

רגיל אני לספר שפעם עליתי למעונו של דודי מרן הגאב"ד הגאון רבי ניסים קרליץ זצוק"ל, ביום בו היו אמורים להתכנס בבית מדרשו בני קהילה מסויימת לכינוס חיזוק, בעקבות מספר צרות שאירעו בקהילתם באותה תקופה.

קודם האסיפה הגיע יהודי לייעץ לרבי ניסים על מה ראוי שיחזק את הנאספים. התפעלתי אז מענוונותו הגדולה כיצד הקשיב למייעץ בשוויון נפש ובחיוך פשטני, כאילו הדבר מקובל ומתבקש מאליו. אחרי שהלה עזב את הבית, התעניינתי אצל רבי ניסים על מה הוא אכן מתכוון לדבר? או יותר נכון באיזה תחום סבור רבינו שיש לחזק את הכלל?

השיב לי רבי ניסים בפשטות אופיינית: "וכי צריך אני לומר במה להתחזק?! הלוא חז"ל נתנו לנו הוראות ברורות - 'מה יעשה אדם וינצל מחבלי משיח יעסוק בתורה ובגמילות חסדים', והלוא תורה בלא תפילה אינה שווה כלום! ממילא יש לנו שלושה דברים שראוי להתחזק בהם: תורה, תפילה וגמילות חסדים. מה יש לי להוסיף על דבריהם".

דבריו החדים הדהדו באוזני זמן רב: "תורה בלא תפילה אינה שווה כלום!"

אולם דבר נוסף למדתי מדבריו, את המסקנא היוצאת מדברי חז"ל מפשוטם וממשמעם, שכאשר יש צורך בחיזוק יש לחזק את ענין התפילה, שהוא אחד הדברים העומדים ברומו של עולם ובני אדם נוטים לזלזל בהם. התפילה היא מהדברים הנצרכים חיזוק בכל עת, ומן הראוי להרחיב את הדיבור אודותיה.

בפרשה שלנו אנו נוכחים עד היכן כוחה הרם והעצום של התפילה, עד כמה האמינו והחזיקו אבות העולם באומנות התפילה, וראו בה כמפלט יחיד שמסוגלת להושיע בכל מצב ונסיון שעמדו בו, גם במקריהם הקשים ביותר.

הנה על הפסוק "ויעתר לו ה' ותהר רבקה אשתו", מביא רש"י את דברי חז"ל (יבמות סד, א): "ויעתר לו ולא לה, שאין דומה תפילת צדיק בן רשע לתפילת צדיק בן צדיק, לפיכך לו ולא לה".

הגאון רבי מרדכי מן זצ"ל, ראש ישיבת 'בית הלל', הקשה על דברי חז"ל הללו קושיא עצומה. הגם נכון שיצחק היה צדיק בן צדיק ורבקה היתה צדקת בת רשעים ועובדי כוכבים, אך לכאורה היה

דומה תפילת צדיק בן רשע לתפילת צדיק בן צדיק לא מפני האיכות שלו על שלה, שהרי אדרבה יש לה מעלות וזכויות שאין לו. אלא ההבדל המהותי ביניהם הוא במקום עומדם, הוא עומד קרוב יותר אל ה' בזכות אבותיו, והיא רחוקה יותר. שתי התפילות יבואו בסוף ליעדן, אך זה מוקדם יותר וזה מאוחר יותר.

זה הוא כוונת הדברים שהביא רש"י מחז"ל: "ויעתר לו ה' - לו ולא לה", תפילתו שלו הגיעה ראשונה ליעדה ונענה, ולא היה צורך להמתין עד שיקובל תפילתה, כי הוא עמד מלכתחילה קרוב יותר ממנה.

והדברים ערבים ומתוקים!

'קשה עתיקא מחדתא'

תשובה נוספת נפלאה ביותר, כתב הגה"צ רבי אליהו אליעזר דסלר זצ"ל, משגיח ישיבת פוניבז', בספרו 'מכתב מאליהו' (חלק ג עמוד 124) בשם ה'סבא מקלם' זצ"ל:

הנה חז"ל אומרים (יומא כט, א): "קשה עתיקא מחדתא". מדוע? משום שכאשר האדם מתחיל ללמוד ולעסוק בענין חדש - ב'חדתא', הוא יודע שאינו מכיר את הדבר ולכן הוא מעמיק להבין כל פרט ופרט, ובדרך זו הוא מצליח לבסוף להבינו על בוריו. אך דבר שהוא 'בגדר עתיקא' אצל האדם הוא מסתמך על ידיעתו המוקדמת ונדמה לו שהוא מכיר כבר את כל הפרטים ומתעצל להוסיף ולהעמיק עוד, ובחלוף הזמן עומק הענין נשכח ממנו.

נמצא שמי שהוא מעמיק גם בדברים עתיקים הוא משובח יותר, שכן אינו מסתמך על ידיעתו והיכרותו המוקדמת עם הדבר, אלא בכל פעם ופעם ובכל ענין וענין שעוסק בו, הוא מוסיף חכמה טעם ודעת, והולך ומשתבח עם הזמן.

והנה אצל האבות הקדושים היתה מעלה מיוחדת שלמרות שאחזו בדרך אבותיהם, לא הסתפקו במורגלות שהורגלו בהם מילדותם, אלא כל אחד מהם התייגע בעצמו להעמיק חקר והבנה ולמצוא את דרך האמת בעצמו. לכן אומרים חז"ל במדרש (ילקוט שמעוני) על הפסוק: "וזכרתי את בריתי יעקב ואף את בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם אזכור" (ויקרא כו, מב): "כדאי מעשה אחד מהם שיתלה העולם בגינו", משום שכל אחד ואחד עמל ומתייגע להשיג את מידת אבותיו בכוחות עצמו.

בכך הוא בא לישיב את דברי רש"י שפירש שאין דומה תפילת צדיק בן רשע לתפילת צדיק בן צדיק:

צדיק בן רשע הוא אמנם יוצא מהתפעלות ממילות התפילה, אך זאת משום שהכל אצלו בגדר 'חדתא', אולם אינו בא לעולם למדרגת צדיק בן צדיק שהתפילה אצלו היא בגדר 'עתיקא' משום רגילותו בתפילה, ועליו להתייגע ולעמול בכל יום ויום מחדש להתפלל עם רעננות חדשה והתפעלות הנפש, להוסיף חקר, הבנה והנאה פנימית ומחודשת מהתפילה.

לכן תפילתו של צדיק בן צדיק יש לה מעלה גדולה, ומתקבלת יותר מתפילת צדיק בן רשע, משום שההנאה מהתפילה של צדיק בן רשע באה לו בלא עבודה ויגיעה, אלא רק משום שהיא 'חדתא' עבורו.

**השיב לי רבי ניסים בפשטות
אופיינית: "וכי צריך אני לומר במה
להתחזק?! הלוא חז"ל נתנו לנו
הוראות ברורות - 'מה יעשה אדם
וינצל מחבלי משיח יעסוק בתורה
ובגמילות חסדים', והלוא תורה
בלא תפילה אינה שווה כלום!**

מזמן, והתלמידים לא שמו לב לכך, הם נותרו רתוקים וקשובים לשיחה...

כנראה שיש הרבה מה ללמוד מרבקה תכונותיה ומעלותיה, אלא שצריכים להיות ברי דרגה כמו ה'סבא מקלם' כדי לאבחן צפונות אלו...

רבקה הרי נטשה בגבורה את הרגלי החיים בבית אביה, מאסה בגילולים ובשאר מיני עבודה זרה שהיה לחם חוקם, קיבלה על עצמה עול תורה ומצוות, והשלימה את מקומה של שרה אמנו במעלותיה הגדולות. כך פירש רש"י בפסוק "ויביאה האהלה שרה אמנו" (כד, סז): "ונעשית דוגמת שרה אמנו. שכל זמן ששרה קיימת היה נר דלוק מערב שבת לערב שבת, וברכה מצויה בעיסה, וענן קשור על האהל, ומשמתה פסקו, וכשבאת רבקה חזרו".

מדוע אפוא זכויותיה שלה פחותות משלו? הרי מי שהתחנך בסביבה כה רעה ומרושעת ונעשה כה מושלם בצדקותו הדעת נוטה לומר שהוא עדיף?

הסבר נפלא ליישב נקודה זו, אמר רבי מרדכי מן, ונרחיב מעט את דבריו:

הנה כאשר עומדים בשדה שני ציידים ותיקים ומומחים אשר לשניהם נשק אחיד, נסיון שווה ויכולת זהה בתחום הצייד, ומנסים לצוד בקשתם צבי שנקרה בדרכם. אלא שהראשון עומד במרחק חמישים מטר ממיקומו של הצבי, ואילו השני עומד במרחק מאה מטר ממנו, הרי למרות ששניהם ישגרו את הטיל באותו רגע, אין ספק שהחץ של הצייד העומד קרוב יותר יגיע ראשון אל מטרתו, גם אם הנשק של השני יהיה משוכלל או מוצלח יותר. וזאת לא מפני מומחיותו או עדיפותו של הראשון על פני השני, אלא אך ורק משום שהמיקום שלו קרוב ונגיש יותר אל היעד, וגורמת לו להיות סמוך יותר.

כך גם היתה תפילתו של יצחק ביחס לתפילתה של רבקה. אינו

"והאור זה ה'תלמוד ירושלמי' דנהיר נהורא דאורייתא"

(זוה"ח איכה)

לרגל תחילת מחזור הלימוד ופתיחת
תוכנית הלימוד החדשה קניין ירושלמי

חדש בקו השיעורים של 'דרשו'

שיעורים מפי מיטב מגידי השיעורים
בעברית ובאידיש לפי סדר 'דף היומי הירושלמי'

שמעו ותחי נפשכם

0772222666 שלוחה 8

באמצע הלילה החשוך ואחרי שדפקנו בכמה בתים, מצאנו את עצמנו אובדי עצות. אף אחד לא שמע, אף אחד לא פתח. נשארה לנו רק אופציה אחת אחרונה, הדודים הזקנים, אם הם לא פותחים, אנחנו אבודים...

פעיל 'אחינו' הרב ישראל דחבש עם חוויית נעורים שהשפיעה עליו לכל החיים

יעקב א. לוסטיגמן

אחד הפעילים הבולטים בארגון 'אחינו' הוא הרב ישראל דחבש, שמת"חד באופן יוצא דופן בכך שהוא מארח בביתו בני נוער בשבתות, לפעמים בלי התארגנות מראש, באופן ספונטני, ולפעמים אפילו קבוצות שלמות.

שאלנו אותו אחת ולתמיד, איך הוא מצליח? איך המשפחה שלו מסוגלת כך להכניס אנשים זרים הביתה, לפעמים אפילו לכמה ימים ברציפות, זה לא מפריע להווי המשפחתי, זה לא פוגע בצורך של הילדים בפרטיות...

הרב דחבש משיב לשאלתנו ומסביר שהכל מתחיל באירוע אחד קטן שהתחולל לפני שנים רבות, והותיר עליו חותם לכל החיים.

"הייתי אז תלמיד בישיבה קטנה", מספר הרב דחבש, וימים של פעם לא היו כמו היום. כשהגיעו ימי בין הזמנים, רצינו לחלק את העצמות, אני ושלושת אחי.

"להורים שלנו לא היה יותר מדי כסף, ולכן הבנו שאנחנו צריכים לטייל במקומות חינוכיים בלבד. כך יצאנו ארבעה בחורים, למסע מעניין אל הצפון, כשאין לנו בכיס אפילו שקל אחד בודד כדי לקנות משהו לאכול או לשתות בדרך...

"האחד הגדול היה כבן 19 באותם ימים, והצעיר בחבורה היה בן 13. אני עצמי הייתי אז כבן 15, במקום טוב באמצע.

"השתמשנו בדמי הכיס שלנו כדי לממן את הנסיעה באוטובוס, ואמרנו לעצמנו 'נסתדר ונאלתר בעזרת ה'...' וכך אכן היה.

"הגענו לטבריה, טיילנו קצת בעיר, ירדנו להשתכשך מעט בכינרת, והנה ירד הערב, חושך יכסה ארץ, אנחנו נמצאים בעיר זרה, לא מכירים כאן אף אחד, ברור לנו שאנחנו ישנים הלילה פה באזור, אבל אין לנו כסף לקנות אוכל ולא מקום לישון...

"יצאנו מהים והתחלנו לטכס עצה. מה עושים? איפה נישן? הלוואי היו לנו שקי שינה, היינו ישנים כאן על החוף, אבל אין לנו שקי שינה... 'ואז אחד האחים אומר, בואו ניסע לכפר זיתים. זה לא רחוק מכאן, ושם יש לנו קרובי משפחה...

"תושבי הכפר היו כולם בני העדה התימנית, ולנו כתימנים שורשיים, היו שם כמה וכמה קרובי משפחה. ביקרנו שם עם ההורים כמה פעמים והכרנו שם כמה אנשים.

"מפה לשם, התחלנו לשאול לאיזה צד צריכים לנסוע, ואם יש תחבורה ציבורית... בסופו של דבר עד שהגענו לכפר זיתים השעה היתה 11:00 בלילה.

הרב דחבש דולה מזיכרונו את החוויה שחוו שם בכפר זיתים באותה עת: "אנחנו היינו ירושלמים", הוא מספר על עצמו ועל אחיו, "מערכת השעות שלנו היתה קצת יותר מודרנית. אבל התימנים שם בכפר זיתים לא ידעו חכמות. בלילה ישנים, ביום ערים.

"בשעה 11:00 בלילה לא היתה נפש חיה ברחובות הכפר. כולם ישנו שנת ישרים. אין עם מי לדבר... חושך מצרים! אפילו חתול לא ראינו מסתובב שם..."

"התיישבנו שם על הדשא באיזו רחבה ציבורית, וניסינו לחשוב למי נפנה? נדפוק לאנשים בדלת? נעיר אותם? לא נעים!

"חשבנו אולי עוד מעט יעבור כאן מישהו ויראה ארבעה נערים במצוקה, יתגייס לעזרתנו, אבל לא... אף אחד לא יוצא מהבית. שקט מוחלט שורר בכפר, דממה עמוקה וחשכה עבותה."

זודה שרה

"בסופו של דבר התנערנו, ואמרנו 'אין ברירה. לא נעים לא נעים, אבל אנחנו עייפים ורעבים, חייבים להתחיל לנסות...!'

"ניגשנו לביתו של אחד הקרובים, ודפקנו בהיסוס. בגלל שהתביישנו, הדפיקות יצאו לנו חלשות ומהוססות, כמובן שאף אחד לא התעורר. "אמרנו כנראה עייפים מאוד כאן, ננסה אצל הדודים האחרים. כך עברנו לבית אחר של אנשים שאנחנו מכירים ושוב דפקנו, אבל גם כאן לא פתחו לנו.

"אני זוכר עד היום את הרעב שהציק לי. הרגשתי אז מה שאמרו 'זו'ל שאינו דומה מי שיש לו פת בסלו לז'ל שאין לו פת בסלו. זה לא

אורחים והיא הסבירה לנו בתמימות תימנית אופיינית: "כשיש מקום בלב יש מקום בבית... זאת לא בעיה בכלל!".

תוך כדי שהיא מארגנת ומסדרת, היא תחקרה אותנו מתי יצאנו מירושלים, ואיך הגענו, ומה עשינו בטבריה ואז היא עוצרת, מסתכלת עלינו, בודקת לראות אם יש לנו תיקים עמוסים באוכל, ופתאום היא זועקת... "רגע! אתם בטח רעבים!!! לפי החשבון שלי הפעם האחרונה שאכלתם היתה לפני 17 שעות. אוי ואבוי, אני מספרת לכם סיפורים במקום לתת לכם אוכל!!!".

אמרנו לה, "דודה, נכון שאנחנו קצת רעבים אבל זה לא סיפור. עוד מעט יהיה בוקר ונאכל בבוקר...את לא צריכה לטרות...".

"אבל היא לא נתנה לנו לרמות אותה. אתם רעבים!", היא פסקה ורצה להכין אוכל. כמובן שבבית של תימנים מבוגרים אין 'ג'אנק פוד'.

אין חטיפים ולא במבה ולא כלום. כאן אוכלים פיתות עם עוף... "ניגשה למקפיא, הוציאה עוף התחילה להפשיר אותו והכינה לנו מרק תימני... זה לקח עוד שעה וחצי לפחות, ובינתיים הרגשנו שהנשמה שלנו יוצאת מרוב רעב, אבל לא אמרנו מילה...".

"בקיצור אני לא אלאה אתכם בתיאורים מיותרים, כשסוף סוף היא מזגה לנו מרק לצלחות, אכלנו אותו כל כך מהר, אפילו שהוא היה מאוד רותח, והיא שואלת אם אנחנו רוצים מנה נוספת. הסתכלנו זה על זה, כל אחד קיווה שהשני יגיד שכן, אנחנו רעבים ועוד איך רעבים!

אבל כולנו היינו ביישנים וכך אמרנו פה אחד ש... אנחנו לא רעבים! "היא ראתה שאנחנו מהססים ואמרה, חס וחלילה, אצלי לא הולכים

רק שאתה רעב, אלא גם אתה יודע שלא יהיה לך אוכל, לפחות עד הבוקר, וזה אחרי שלא אכלת מהבוקר הקודם. הבטן קרקרה מרעב! "אחרי כמה בתים, מצאנו את עצמנו אובדי עצות. אף אחד לא שמע, אף אחד לא פתח. נשארה לנו רק אופציה אחת אחרונה, הדודה שרה! אם היא לא פותחת, אנחנו אבודים...".

"עכשיו תבינו, זה לא מקום קטן, זה מושב גדול, בין בית אחד למשנהו אנחנו צריכים לצעוד מרחק לא קטן, וכל פעם בין בית אחד לשני יש לנו דיון לאיפה הכי כדאי ללכת עכשיו ואם עדיף את המשפחה הזאת או המשפחה ההיא, אותם אנחנו מכירים יותר טוב, אבל יש להם יותר ילדים ולא יהיה להם מקום עבורנו, ואת ההוא יש לו הרבה מקום, אבל אנחנו כמעט לא מכירים וכו' וכו'...".

"בסופו של דבר הגענו לביתם של הדודים הזקנים וידענו שזאת האופציה האחרונה בהחלט. אם הם לא פותחים לנו, אנחנו נשכבים בחוץ על הדשא ומקווים שיהיה בסדר...".

"בעודנו משרכים את רגלנו לעבר הבית שלה, היה לנו דיון מאוד עירני ומאוד אקטואלי סביב השאלה אם יש זאבים פה באזור, ואם תנים יכולים לאכול בני אדם...".

"הגענו לבית של הדודים. ההיכרות שלנו איתם היתה כל כך קלושה שאפילו לא זכרנו איך קוראים לבעלה, רק זכרנו שלדודה קוראים שרה... דפקנו בהיסוס, היא כמובן לא שמעה כלום, ואנחנו כבר התחלנו להתייאש. אבל אז נזכרנו בזאבים ובתנים, ונהיה לנו רע על הלב...".

"התחלנו לדפוק חזק, ולצעוק בקול "דודה שרה!" "דודה שרה!".

"סוף סוף נפתח החלון והדודה מציצה החוצה... "מי זה שם???" אמרנו לה "אנחנו הבנים של אבי דחבש מירושלים... אנחנו תקועים פה בצפון באמצע הלילה...".

"היא לא שאלה עוד שאלות. הדליקה את האור, פתחה את הדלת, אמרה לנו שנשמור על השקט כמה שאפשר כדי לא להעיר את בעלה. "הוא צריך לקום בשעה 4:30 להתכונן לתפילת שחרית", היא הסבירה לנו, "אני תמיד קמה בשעה 4:00 כדי להתחיל להכין את הבצק שיתפח ואוכל להכין פיתות בטאבון לפני שהוא חוזר מהתפילה...".

"בטח אתם עייפים", היא אמרה ומיהרה לארגן לנו מיטות. בעודה פותחת את המיטות והולכת לחפש שמיכות וכריות, היא סיפרה לנו איך הם קשורים אלינו ואיך יש בינינו קרבה משפחתית, ואנחנו כל הזמן מהנהנים בראש, וממרפקים זה את זה... "תשאל אותה אם יש לה אוכל", אנחנו אומרים זה לזה, אבל כולנו ביישנים, אף אחד לא מעז לבקש אוכל...".

מקום בלב

"הדודה ממשיכה לארגן, ואנחנו אומרים לה שהיא לא צריכה לטרות... אנחנו נסתדר לבד. היא נעמדה, ישרה את הגב והצביעה על החדר הקטן שבעצם היה מרפסת שסגרו אותה בעבר ואמרה לנו "אתם רואים את החדר הזה? יואוהו... ב'שבת חתן' של הבן שלי הכנסתי בחדר הזה 40 אורחים ביחד!!!".

"אמרנו לה, שאין שם אפילו ארבעים בלטות, איך אפשר להכניס 40

חדש בקו השיעורים של 'דרשו'

שיעורים לפי סדר הדף היומי הירושלמי מפי מיטב מגידי השיעורים

הרה"ג רבי עמרם בינעט שליט"א
באידיש

077-2222-666 שלוחה 8

"הטיול בצפון המשיך גם לאחר מכן, עברנו הרפתקאות כאלו ואחרות, היה מעניין, אבל הרושם שהותירה עלי הדודה שרה היה בל יימחה! זה ליווה אותי אחר כך הרבה מאוד זמן. "אין יש מקום בלב, יש מקום בבית". המשפט הזה השפיע עלי לאורך שנים רבות. אני החלטתי בהחלטה גמורה, שכשאני אתחתן ואקים את ביתי בעזרת ה', הבית שלי יהיה תמיד פתוח לאורחים. לשמחתי הרבה, גם רעייתי מסכימה עם זה, ואכן הנושא הזה מאוד חזק אצלנו ואנחנו גם מחזירים אותו אצל הילדים..."

דור העתיד

לסיום מספר לנו הרב דחבש על אירוע מדהים שהתחולל שנים רבות לאחר אותו טיול לילי בכפר זיתים:

"לפני תקופה, אני נמצא בבית באיזה ערב שבת אחד, יום שישי אחר הצהרים, ושומע נקישות בדלת... אני פותח ועומד שם יהודי נכבד ונשוא פנים, עם זקן לבן, ובעיניים שלו דמעות.

"שאלתי אותו, רבי, מה קרה לך? למה אתה בוכה? והוא אמר לי אני בוכה מהתרגשות..."

"אמרתי לו שייכנס שיישב ויסביר לי מה קרה ואיך אני יכול לעזור. אני לא מכיר אותו ולא יודע ממה הוא מתרגש כל כך..."

"סיפר לי היהודי, שהוא נכנס לבניין שלנו לאיזה צורך, היה לו משהו לקחת מאחד השכנים או משהו כזה. בחדר מדרגות הוא ראה כמה ילדים וביניהם ילד קטן, בן שבע בערך, שנועץ בו עיניים..."

"הילד שאל אותנו בתמימות, את מי אתה מחפש... והוא חמד לו לצון לרגע ואמר לילד: "אני מחפש מקום להיות בשבת..."

"הילד הזה אמר לי בלי לחשוב פעמיים, "מה הבעיה אתה יכול להיות אצלנו", מספר לי האיש כשדמעות בעיניו, "אמרתי לו, מה זה ככה להזמין אורחים, לא שאלת את ההורים שלך רשות... הוא השיב לי, הילד הקטן, "ההורים שלי בטוח מסכימים, לא צריך לשאול אותם."

"אמרתי לו, אבל עכשיו כבר יום שישי אחר הצהרים, אולי אמא שלך לא בישלה מספיק אוכל בשביל אורח נוסף? והילד אמר לי "אני אתן לך את האוכל שהיא בישלה בשבילי..."

"שאלתי אותו, ומה אתה תאכל, והוא השיב לי שיש עוד אוכל בבית, יש לחם במקפיא ואפשר להלוות חלה מהשכנים... וכל שאר הילדים הקשיבו בדממה..."

"אמרתי לעצמי, ילד שמדבר ככה, ספג את זה מהבית. זה חינוך אמיתי להכנסת אורחים, אני חייב לעלות אליו הביתה וללחוץ את ידי אביו, לומר להורים של הילד הזה! ראו גידולים שגידלתם! אשריכם ואשרי חלקכם, ירבו כמותכם בישראל!"

אני כמובן מאוד התרגשתי, "מסכם הרב דחבש את הסיפור המדהים, "ואמרתי לאותו יהודי. שמענו אדוני, אני באמת מרגיש שזאת מחמאה גדולה מאוד עבורי, אבל את הכבוד הזה לא מגיע לי אלא לרעייתי שמקריבה לשם כך הרבה מעצמה, ולדודה שרה מכפר זיתים, הדודה התמונה הקשישה, שלמדה אותי שאם יש מקום בלב, יש מקום בבית... ההרפתקה הלילית הזאת בכפר זיתים, השפיעה עלי לכל החיים..."

"התחלנו לדפוק חזק, ולצעוק בקול "דודה שרה!" "דודה שרה!"
"סוף סוף נפתח החלון והדודה מציצה החוצה... "מי זה שם???"
אמרנו לה "אנחנו הבנים של אבי דחבש מירושלים... אנחנו תקועים פה בצפון באמצע הלילה..."

לישון רעבים, היא באה למזוג לנו עוד צלחת, ואנחנו מהבושה אמרנו... לא! מה פתאום! אני אפילו שמתי את היד שלי על הצלחת כדי להוכיח שאני כבר שבע, אבל בגלל שהייתי מאוד רעב השארתי קצת פתוח שיהיה לה מקום למזוג את המרק... כל האחים צחקו מה'חכמה' שלי, וקצת פחות התביישו עכשיו. היא מזגה לכל אחד מאתנו עוד צלחת ושמה עוד חתיכת עוף לכל אחד, ועוד ירק, וכך אכלנו והיא שמה שוב אוכל, עד שבאמת כולנו שבענו, והלכנו לישון קצת, במעט הזמן שנותר עד לתפילת שחרית...

חדש בקו השיעורים של 'דרשו'

שיעורים לפי סדר הדף היומי הירושלמי מפי מיטב מגידי השיעורים

הגאון רבי שמעון שפיצר שליט"א

באידיש

077-2222-666 שלוחה 8

בא אלי יהודי, ונתן לי ערימה של שטרות של 100 שקלים: אני רוצה שכל מי שמתחיל ללמוד 'ירושלמי', שתהיה לו שמחה גדולה, אחרי השיעור תחלק להם 100 שקלים לכל משתתף, כדי שיהיה לזה קיום"

הרב עמרם בינעט, רכז תוכנית 'קנין ירושלמי' ב'דרשו' ומגיד שיעור ב'דף היומי ירושלמי' מספר על ההתחלה המרגשת

הרב בינעט אומר שהתובנה העיקרית שלו מהעיסוק בנושא והעידוד ללימוד ירושלמי היא כזאת: "ישראל נתבעים ונותנים! זאת המסקנה שלי. אני רואה אנשים שסדר היום שלהם מלא וגדוש, ובכל זאת הם מוצאים זמן גם להוסיף לימוד ירושלמי.

"יש לי ידיד מלמד תינוקות, יהודי תלמיד חכם מופלג שעובד לפרנסתו כמלמד. הוא התלבט מאוד אם להיכנס למסלול לימוד ירושלמי וחשב לוותר, כי יש לו כבר שבעה מסלולי לימוד שהוא לומד כל יום, בבלי בעיון, בקיאות, הלכה, מוסר, חומש עם רש"י ועוד. אין לו שניה אחת מיותרת כל היום כדי ללמוד גם ירושלמי.

"בסופו של דבר הוא החליט ברגע האחרון להצטרף ללימוד, לא יכול היה לוותר: "החלטתי לקום עשר דקות יותר מוקדם, כך יש לי עשר דקות ללימוד ירושלמי, ובנוסף אני 'אגנוב' מההפסקה שלי בחיידר עוד עשר דקות, ואני מקווה שבעשרים דקות ביום אוכל ללמוד 'ירושלמי' כי הדפים קצרים בחלוקה החדשה של 'עוז והדר', וזה בהחלט נראה אפשרי..."

מה אומר ומה אדבר... היהודי הזה ריגש אותי מאוד, והוכיח לי את מה שתמיד ידענו. אין דבר כזה לא יכול. יש לא רוצה...

ומי אינו רוצה ללמוד ירושלמי? כולנו רוצים, ולכן כולנו צריכים לנטוש את כל הספקות וההתלבטויות, פשוט לקפוץ למים ולהצטרף ללימוד הנפלא הזה. ומכאן ואילך יערב לכם...

עם תחילת המחזור הראשון של 'דף היומי' בתלמוד הירושלמי לפי תוכנית הלימוד 'קנין ירושלמי' מבית 'דרשו', שוחחנו עם מי שהתמנה מטעם הארגון כאחראי על התוכנית ועל ההטמעה שלה בכלל קהילות הקודש, הרה"ג ר' עמרם בינעט שליט"א, שזכה לזכות את הרבים בין היתר בקמפיינים פרסומיים שהוא עורך בכל רחבי הארץ, לפני תחילת לימוד של כל מסכת חדשה ב'דף היומי' על הש"ס הבבלי, וכעת גם בירושלמי.

"לפני שהתחיל מחזור הלימוד של 'קנין ירושלמי', לא ידעתי כמה אנשים ישתתפו וכמה יהיה ביקוש. אבל ידעתי דבר אחד, אם אנחנו רוצים שזה יצליח, חייבים להתחיל, לצאת לדרך. גם כשהתחיל 'הדף היומי' בש"ס הבבלי, אף אחד לא ידע אם זה יצליח או לא. במשך שנים רבות זה התקדם בקצב איטי יחסית עד שבאה הפריצה הגדולה והלימוד הזה הפך להיות נחלת הכלל.

"יצאנו לדרך, אני תליתי מודעה בבית הכנסת 'ויזשנין בית שמש', בו אני מוסר כבר שנים שיעור 'דף היומי' בבלי בכל בוקר בשעה 6:25, והכרזתי על כך שנפתח שיעור חדש, גם בדף היומי 'ירושלמי' בשעה 7:10, כשבין שני השיעורים יש כעשר דקות הפסקה.

"לא היה לי שמץ של מושג כמה אנשים יבואו לשיעור, אבל קניתי גמרות, הצטיידנו כראוי, ויצאנו לדרך.

"באותו בוקר שבו עמדתי להתחיל את השיעור, ניגש אלי יהודי ובידו ערימה של שטרות של 100 שקלים. "ידוע שמצוות מילה, מאחר והחזיקו בה ישראל בשמחה, היא נשמרת לכל אורך הדורות במסירות נפש גם על ידי יהודים הרחוקים משמירת תורה ומצוות", הוא אמר לי, "כלומר, אם רוצים שיהיה לדבר מה קיום, צריכים להתחיל אותו עם שמחה.

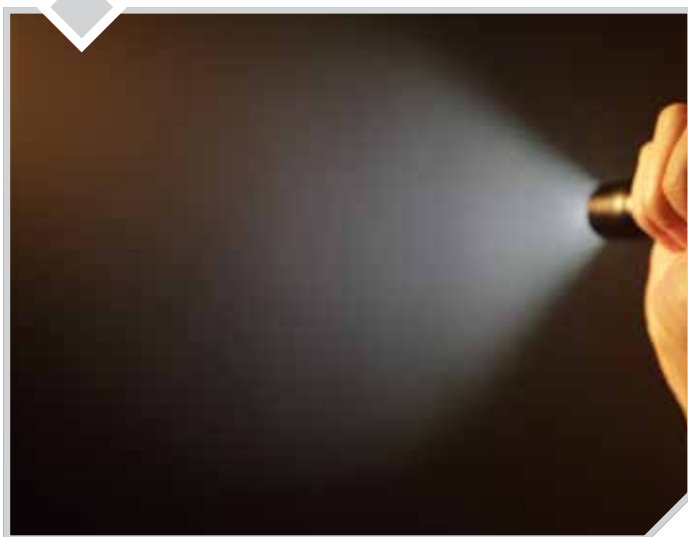
"אני מאוד רוצה לשמח את כל משתתפי השיעור, ולכן אני רוצה לתת להם מתנה. קח את חבילת השטרות הזאת, וכל מי שמשתתף בשיעור, תן לו בבקשה שטר של 100 שקלים..."

"אמרתי לעצמי תראה מה זה, יהודי חושב 'מוחץ לקופסא', איך להרבות תורה בישראל. על זה נאמר 'חכם לב יקח מצוות', הוא רואה שעושים דבר טוב, ודואג שיהיה לו קיום. זה בהחלט דבר מאוד מבורך.

"להפתעתי, בשיעור השתתפו לא פחות מ-15 משתתפים, ובסיום השיעור חילקתי להם 1,500 שקלים. הם כמובן הופתעו ושמחו מאוד וב"ה זה עשה פרסום ורק הוסיף עוד ועוד לומדים בחסדי שמים".

כולם מתיישבים על מקומותיהם, ואז בפתע פתאום כבה האור, ולאט לאט מתחילים לרצד על גבי הקיר אורות ודמויות... הכפרי יושב מתבונן כולו בהלם בפלא המדהים הזה שרואים דמויות אמיתיות על הקיר, אבל אז לאחר זמן מה כשהוא פתאום תופס שכולם יושבים בחושך, חשב לעצמו אני חייב לראות את הפלא הזה מקרוב, והחליט על רעיון גאוני...

אל תתחבר לרשע - אפילו בדמיון!

הרב בנימין בירנצוויג

”וַיִּתְרַצְצוּ הַבְּנִים בְּקִרְפָּה וַתֹּאמֶר אִם כֵּן לָמָּה זֶה אֲנֹכִי וַתִּלְךָ לְדַרְשׁ אֶת ה'” (בראשית כ"ה, כ"ב)

אמרו חז"ל בשעה שהיתה עומדת על בתי כנסיות ובתי מדרשות, יעקב מפרסם לצאת, ובשעה שהיתה עוברת על בתי עכו"ם עשו רץ ומפרסם לצאת (רש"י).

קושיא מפורסמת נשאלת כאן - מדוע היה יעקב רוצה לצאת כשהיתה עוברת ליד בתי מדרשות, הרי בבטן אמו היה לומד כל התורה כולה מפי מלאך ה' צבאות, וכי יש לו צורך לצאת ללמוד מפי שם ועבר כשיש לו חברותא כזה גדול כמלאך ה' צבאות? אלא ביאר מרן הגר"ח מברסק בשם אביו בעל הבית הלוי שכיון שהיה בחברת עשו הרשע, העדיף להפסיד הלימוד עם המלאך העיקר שלא להתחבר לרשע!!!

דבר נורא! ללמוד עם מלאך את כל התורה, לדעת שכשהוא יוצא מבטן אמו הוא ישכח את כל התורה, אבל הכי חשוב לא להיות בחברת אדם רשע! בודאי דבר זה מלמדנו על החומרה האיומה שיש בהתחברות לאדם רשע.

אבל מאידך יש להקשות קושיא עצומה, מדוע פחד יעקב שהוא יושפע מעשו, אולי להיפך עשו יושפע ממנו, מלימוד נשגב על מלאך, יש לתאר איזו אוריה היתה איזה שטייגען היה שם, ולמה שלא נאמר להיפך שתמיד הטוב ישפיע על הרע?

וביותר שהרי מצינו עד כמה גדולה השפעת הקדושה ואפילו מקום קדושה בלי שום מעשה משפיעה נורא נוראות וכפי המפורסם במעשה המובא במדרש (ילקוט שמעוני בראשית קטו) המעשה הנורא שהיה עם יוסף משיתא, כשנכנסו הרומאים לירושלים וכבשוה, הגיעו לבית המקדש ורצו להכנס ולראות את הבית המפואר ששמו יצא בכל הגויים לשם ולתהילה, גם שמע כלי המקדש המפוארים הגיע לאוזניהם וכמובן חמדו הם אותם ורצו לקחתם איתם, אלא שכשהגיעו לבית המקדש נפל עליהם פחד נורא, ולא העיזו להיכנס לתוכו, אספו הם את כל היהודים אשר בירושלים והביאום לרחבה שלפני בית המקדש, והכריזו שאחד מן היהודים יכנס תחילה ורק אח"כ הם יכנסו. כמובן שאחר שראו היהודים שאף הרומאים

מפחדים להכנס, לא נמצא ולו פתי אחד שירהיב עוז להכנס לבית המקדש שאסור בכניסה לזרים.

ראו הרומאים שאף אחד לא יתנדב להכנס במקומם, קמו והכריזו: שמי שיכנס תחילה, כל מה שיוציא הרי זה שלו! היה שם יהודי אחד ושמו יוסף משיתא, וכאשר שמע את ההכרזה הזו, לא יכל לעמוד בפיתוי העצום הזה לזכות באחד מכלי המקדש, קם ועמד על רגליו ואמר: מוכן אני להכנס תחילה לבית המקדש!

מתארים אתם מה התרחש באותו רגע בין אלפי היהודים שנכחו שם, איזה הרגשת חידלון וביזיון עצום ונורא, על החילול ה' הגדול שקם יהודי ומסכים לעשות מעשה נורא כ"כ של חילול שם שמים שאפילו הרומאיים פחדו מעשות זאת. נכנס אותו יוסף משיתא לבית המקדש כאשר כולם מלומים אותו במבטים מושפלים ובעצב רב על מעשה נפשע ומזעזע זה הנעשה לעיני הרומאים וגרם חילול ה' נורא.

וכך כעבור זמן מה מופיעה דמותו של יוסף משיתא בשערי המקדש ובידו לא פחות מאשר המנורה הטהורה עשויה כולה זהב, כמה זעם וחרון הופנו כלפיו באותו זמן על חילול כלי הקודש והמקדש, נורא ואיום, והנה הרומאיים כשרואים את המנורה כך בתפארתה, חמדוה מאד ויאמרו ליוסף משיתא: אין דרכו של אדם פשוט להשתמש

בכלי כזה מפואר, בשביל כלי כזה צריכים ארמון גדול ומפואר, אתה תוכל להנות מכלים יותר קטנים ושימושיים, אך לא המנורה המפוארת הזו.

אמרו לו הרומאים: הכנס שוב ובחר לך מכל והפעם מה שתוציא יהיה שלך! ואז התרחש פלא עצום, יוסף משייתא מסרב! ואומר בקול: די לי שהכעסתי את בוראי פעם אחת, עוד אכעיסנו פעם שניה!

ניסו הרומאים לשדלו והבטיחו לו ויתור על מס למשך שלש שנים, אבל יוסף משייתא בשלו ואינו מסכים להכנס. מסופר במדרש שנמלאו הרומאים חימה עליו והביאו דף של חרשים שמחתחין בו את הנסרים והניחוהו עליו והיו מנסרים בו, והיה יוסף משייתא מצווח וזועק: אוי לי שהכעסתי את בוראי, אוי לי שהכעסתי את בוראי. יוסף משייתא מת על קידוש השם, ובשעה קלה עלתה נשמתו לגן עדן, יצאה בת קול ואמרה "יש קונה עולמו בשעה אחת".

סיפור מרטיט ומרגש מאד! אבל זועקת מאליה השאלה! מה קרה לאותו יוסף משייתא שבפעם הראשונה העיז רוחו בפני אלפי בני עמו לעשות מעשה כה חמור ועוד בפני הרומאים דבר שהעצים את חומרת המעשה וגודל החילול ה' הנורא שהיה בעקבותיו, והכל בשביל בצע ממון לזכות רח"ל באחד מכלי המקדש. והנה בפעם השניה כשהעלו לו את המחיר והסכימו אף לוותר לו על המס לכמה שנים, פתע פתאום נעמד יוסף משייתא כצור החלמיש, כנגד כל הפיתוים וכשמולו עומד גזר דין מות נוראי ואכזרי מאין כמותו, מה הגורם לשינוי המפתיע הזה בהתנהגותו של יוסף משייתא? והלא כלל בידינו מחז"ל: עבר אדם עבירה נעשית קלה בעיניו.

יסוד נפלא וחשוב, אמר כאן מרן הגאון רבי יוסף שלמה כהנמן זצ"ל מקים ממלכה של תורה ישיבת פוניבז וכל תולדותיה:

ההשפעה שאדם מקבל כשהוא נכנס למקום קדוש או מראיית אדם גדול, אף שלא עשה שום פעולה עצם ההמצאות במקום קדוש - היא השפעה שנספגת בנפשו, היא השפעה שלאחריה הוא כבר לא אותו אדם שהיה לפני כן, הוא ברירה חדשה לגמרי!

יוסף משייתא היה יהודי פשוט שמעולם לא דרכה רגלו בין כותלי בית המקדש, ולא זכה להסתופף בין לומדי תורה ובתי מדרשות, ולכן כשהכריזו על האפשרות לקבל ולהרויח רח"ל מכלי המקדש, לא עמד בכך ונכנס, אבל בפעם השניה כבר קיבל השפעה עצומה ממקום המקדש, כמה דקות שהיה בתוך המקדש השפיעו על נפשו ונשמתו, וכבר נהפך הוא לאדם אחר לברירה חדשה, ולא היה בו יותר העוז לחזור ולעשות את המעשה הנפשע של כניסה למקום המקדש! עד כדי כך שהסכים למסור נפשו למיתה קשה ונוראה!

לא יאומן עד כמה גדולה ההשפעה שיש על כל אחד ואחד מכניסה למקום קדוש, על אחת כמה וכמה כשנכנסים על מנת לספוג קדושה, אין לתאר עד כמה זה משפיעה על נפשו של כל אחד.

ובכ"ז השפעת הטומאה והרשע גדולה יותר ומדוע?

ונראה לומר באמת שהסכנה הגדולה שיש בהתחברות לרשע ולשכן רע, היא בכח הדמיון שיש באדם, הרי היצר הרע פועל באדם בכח הדמיון, כפי שהביא בעלי שור בשם הספורנו שכל כוחו של היצר

הרע הוא בכח הדמיון, שהוא מראה לנו דמיונות ואנו משתעשעים בהם כאילו הם ציורים חיים של תענוגים ומבטלים זמן רב עליהם עד שנמוגים, עד כדי כך הוא כותב שם שרוב בני אדם מבלי את רוב שנותיהם בדמיונות הממלאים את כל רחשי ליבם.

הוא מביא מדברי ר' ישראל סלנטר שאומר: אוי לדמיון אויב הרע הזה, בידינו הוא בכוחנו להרחיקו, בתתנו אוזן קשבת אל השכל להשכיל על דבר אמת, ומה נעשה והדמיון הוא נחל שוטף והשכל יטבע!

עד כדי כך כתב בחובת הלבבות: הדמיון יכול להביא בני אדם לידי כך שיהיה בטנם - אלוהיהם, תורתם - מלבושיהם, מוסרם, חיזוק משכניהם, הדמיון הוא כנחל שוטף והשכל יטבע אם לא נוליכהו באניה, היא רגשת הנפש וסערת הרוח.

שמעתי תיאור מוחשי מאד מה זה כח הדמיון מהגאון ר' אלימלך בידרמן: ילד אחד נסע ברכבת שדים בלונה פרק, אתם ידועים איך זה נראה? נכנסים בתוך מנהרה חשוכה עד להחריד ואז פתאום מתוך החושך נשמעים קולות מחרידים של שדים וחיות טורפות, ונראים דמויות מפחידות מתקרבות אליך וכאילו רוצות לטרוף אותך, וככה עוברים כמה דקות של אימה ופחד עד שיוצאים מהסיט שמשלמים עליו הרבה כסף, ורוב הילדים יוצאים בוכיים ודומעים מהחוויה המפוקפקת הזו.

ילד אחד יצא בוכה, ולא גמר לבכות, ניגש אליו מנהל האתר ושאלו מדוע הוא בוכה אז הוא אמר לו שהכיפה שלו נפלה באמצע רכבת השדים, אמר לו המנהל באיתי ונקח את הכיפה, התחיל הילד לפרכס בכל גופו מהרעיון המפחיד לחזור למנהרת האימה הזו ושב לפגוש באותם דמויות של אימה ופחד, אמר לו המנהל באיתי אל תפחד לא יקרה כלום, ואז נכנס איתו המנהל, לתוך המנהרה החשוכה והדליק את האור ובבת אחת רואה הילד לפניו את הרמקולים מעוררי הצווחות החריגות, ואת החיות והשדים העשויים מסמרטוטים וגבס.. והילד נרגע..

הדמיון מדיין לאדם מציאות אמיתית, אבל ברגע שאדם פוקח את העיניים מדליק לעצמו את האור הוא רואה שהכל דמיון אחד גדול מפורסם תאורו של מרן המשגיח ר' לייב חסמן זצ"ל על כח הדמיון, שפעם היה כפרי נבער מדעת, שראה מודעה על הצגה גדולה המתקיימת בתאטרון שבעיר הגדולה, כמובן שחשקה נפשו לראות פעם בחיים מה זה ומה אנשים נוהרים בהמוניהם לראות את ההצגה, וכך אסף מפרוטה לפרוטה כדי לקנות את הכרטיס, והנה בהתקרר היום הגדול ואחרי שברר מה הולך להיות שם, ואמרו לו שיושבים בחושך מוחלט, ורק על הקיר רואים דמויות ואורות, הוא קצת נבהל, והחליט שהוא מצטייד בפנס גדול לכל צרה שלא תבוא, וכך ביום ההצגה הוא מתייצב מרוגש כולו בתאטרון העירוני, כולם מתיישבים על מקומותיהם, ואז בפתע פתאום כבה האור, ולאט לאט מתחילים לרצד על גבי הקיר אורות ודמויות..... הכפרי יושב מתבונן כולו בהלם בפלא המדהים הזה שרואים דמויות אמיתיות על הקיר, אבל אז לאחר זמן מה שהוא פתאום תופס שכולם יושבים בחושך, והוא חושב לעצמו אני חייב לראות את הפלא הזה מקרוב, והוא החליט על

של שני מאורי הדור, מרן הגראי"ל זצ"ל ומרן הגר"ח קנייבסקי זצ"ל, וביקשתי מהם ברכות וסגולות ועצות עבורי ועבור אנשים אחרים שבשמם באתי. פעם זה מישהו שהסתבך עם משפטים, פעם מישהו שסובל ממחלה או ממצוקה כלשהי וכו'.

הם השיבו כל מיני תשובות ונתנו עצות שונות להרבות זכויות: לקבל שבת עשרים דקות מוקדם יותר, להקפיד להתפלל מתוך סידור, לומר חמישה פרקי תהילים כל יום, לתת כמה שקלים לצדקה מדי יום, ללמוד מסכת מסוימת ועוד.

לא שמעתי שהם אמרו למישהו לומר את כל ספר התהילים מתחילתו ועד סופו, לא מרן הגראי"ל ולא מרן הגר"ח. אף אחד מהם לא היה מחלק כאלו עצות על ימין ועל שמאל.

ואילו כשמדובר ברב זלמן לייב זילבר, הם היו ממש כשני נביאים המתנבאים בסגנון אחד. כל אחד מהם בפני עצמו נתן את אותה העצה, לומר את כל ספר התהילים... למה???

התשובה שאלה הזאת היא אותה התשובה שאנחנו רוצים לענות על השאלה הראשונה שבה פתחנו, לגבי השאלה מה הפשט שאין שם שמים שגור בפיו של עשיו הרשע...

על מה אנשים אומרים 'ברוך ה'?' על מה שבא בלי מאמץ.

על מה הם אומרים 'בעזרת ה'?' על מה שלא נמצא בידיים שלהם ואין בכוחם לעשות.

אני רוצה לראות צייר שאחרי שהוא עבד קשה וצייר ביד אמן ציור מרהיב במיוחד והוא אומר: "אה, ברוך ה', הקב"ה עשה פה כזה ציור נפלא...".

או נגר שבונה ארון ספרים יפה ומושקע במיוחד, וכשהוא מסיים הוא מתבונן בפרי עמלו ואומר: "מה רבו מעשיך ה', איזה יופי של ארון סידר לנו הקב"ה".

הדרך היא שכשאתם מצליח מאוד בתחום מסוים, הוא משתבח ביכולות שלו, בכישורים הנפלאים שלו. יש לו פיתוי נורא ואיום של 'כוחי ועוצם ידי'...

עשיו היה 'גיבור ציד', הוא היה 'איש שדה'. בעולם ההייטק של אז, הוא היה זה שהמציא הכי הרבה 'סטארט-אפים', ופיתח כלים טכנולוגיים מופלאים לצוד חיות. הוא היה הצייד הכי מוכשר בדור, עם הציוד הכי מקצועי ועם ניסיון של עשרות שנים במקצוע. כל הציידים בעולם היו מנסים לחקות את הטכניקות המיוחדות שפיתח עשיו הרשע. הוא לימד את כולם איך כדאי להחזיק את הקשת, באיזו צורה להשחז את החץ, וכמה בדיוק צריך למתוח את החבל לאחור כשרוצים שהחץ ישתחרר בצורה חלקה ויעוף בכיוון ישיר אל המטרה.

הגיבור ציד הזה, האיש שהביא את אומנות הצייד לגבהים חסרי תקדים, וקנה לעצמו שם עולמי כצייד הגדול ביותר, שהוא יגיד "כי הקרה ה' אלוקיך לפניי???" בשביל זה צריך להיות ספוג באמונה עצומה, צריך להיות עם הרגשה תמידית של ה' אלוקיך הוא הנותן לך כח לעשות חיל... זה לא משהו שכל אחד שגדל בבית מסורתית זוכה להגיע אליו. אפילו מי שגדל בבתי גדולי הדור לא מגיע לדרגה הזאת אם הוא לא עמל והתייגע.

לאחר שהסתיים המשפט, שב ר' זלמן לייב אל הרב שטיינמן ואומר לו "עשיתי ככל אשר ציוויתני..." "ב"ה זכיתי בדין ויצאתי כשידי על העליונה. יישר כח לראש הישיבה על הברכה ועל העצה המופלאה. אבל עכשיו, כשהמשפט הסתיים, האם אני יכול כבר להפסיק את אמירת התהילים דבר יום ביומו, זה נורא קשה לי, כי אני איש עסוק מאוד בעסקים ובגמילות חסדים, ואת מעט הזמן שיש לי אני רוצה להשקיע בלימוד ולא להעביר חלק משמעותי ממנו באמירת תהילים... נענה הרב שטיינמן ואמר לו: "עליך לסיים את כל התהילים לפחות פעם אחת בשבוע, ובנוסף תגיד כל יום את כל פרק קי"ט בתהילים, מתחילתו ועד סופו".

סגולה להצלחה

עברו כמה שנים. ר' זלמן לייב ייצג תביעה מטעמה של חברה עסקית, שנעשקה על ידי חברת מניות כלשהי, והגיעה לכדי פשיטת רגל של ממש.

בבית המשפט נשמעו טענותיו ועשו רושם, והנתבעים הבינו שאין להם מנוס אלא לנסות להגיע לפשרה. באו לר' זלמן לייב והציעו לו פשרה שבה החברה שהוא מייצג תקבל פיצוי גדול ומשמעותי מאוד ביחס למה שהוא ניזוק. ההצעה היתה טובה, ובכל זאת, ר' זלמן לייב זילבר חשב שהוא יכול לקבל פסק דין טוב יותר...

פנה למרן שר התורה מרן רבי חיים קנייבסקי זצ"ל, ושטח לפניו את הלבטים שלו. האם להסכים לפשרה שמציעה החברה, או להמשיך עם התביעה עד הסוף ואז הוא לוקח סיכון שהתביעה תידחה ובמקביל הוא גם פותח אפשרות לכך שינצח, והחברה שהוא מייצג תזכה בסכום כפול ומכופל, כשכמובן הוא עצמו מקבל את חלקו המכובד מתוך סכום זה. שמע מרן שר התורה את הצדדים ופסק את פסוקו: "ר' זלמן לייב יגיד כל יום את כל ספר התהילים מתחילתו ועד סופו, וימשיך עם התביעה בלי להסכים לשום פשרה..."

אין צורך לומר שההוראה של מרן שר התורה אכן עשתה את שלה, רבי זלמן שב לומר את התהילים כל יום, וכעבור זמן זכה בתביעה בסכום עתק, פי שמונה בערך כמה שהוצע לו באותה הצעת פשרה. הרבה יותר ממה שהוא דמיין שיוכל לקבל עבור התביעה הזאת.

ידידו מנוער של ר' זלמן לייב הוא המשפיע הגה"צ רבי צבי מאיר זילברברג שליט"א. ר' זלמן לייב סיפר לו את הסיפור וגם הוסיף שהוא עדיין אומר את התהילים כל יום, למרות שזמנו דחוק מאוד וזה בא לו בקושי רב.

נענה רבי צבי מאיר ואמר לו, אולי כדאי לחזור למרן שר התורה, ולשאול אותו אם חייבים להמשיך באמירת התהילים, הרי לומר את כל ספר התהילים כל יום זה לא קל בכלל, ולא כל אדם מסוגל לכך.

פנה למרן שר התורה ושאל עד מתי עליו להמשיך עם אמירת התהילים... נענה רבי חיים והשיב בפסקנות: "עד שיבוא אליהו..."

שני נביאים בסגנון אחד

רבתי, אני רוצה לשאול אתכם שאלה. גם אני הקטן, שחרתי את פניהם

ואיך מגיעים להכרה הזאת שה' אלוהיך הוא הנותן לך כח לעשות חיל? את זה לימדו אותנו שני המאורות הגדולים, מרן הגרא"ל ומרן הגר"ח זכר צדיקים לברכה. להרבות באמירת תהילים.

יהודי פשוט שמגיע ומבקש עצה וברכה, אומרים לו לומר חמישה פרקי תהילים, זה מספיק לו. אבל יהודי כמו רבי זלמן לייב זילבר, שעסקו המסועפים חובקים עולם, שאלפי אנשים חבים לו את חייהם אחרי שהוא הפנה אותם לרופא הנכון ולטיפול הנכון, אדם שמגלגל מיליארדי דולרים תחת ידיו, ומנהל משפטי ענק נגד הממשל האמריקאי לדוגמה, או נגד תאגידים רבי עוצמה, אחד כזה עלול להתפתות בקלות רבה

המשך מעמוד 5 | הרה"צ רבי אליעזר זוסיא שטערן שליט"א

ברומניה...

"במאמר המוסגר אציין שזה היה מאוד מאוד נדיר שהוא הזכיר את עובדת היותו אסיר ברומניה. בדרך כלל הוא היה מספר על האבא שלו זיע"א, שהוא היה בכלא ושהוא הקים בתי יתומים, ושהוא סבל רדיפות נוראיות מהקומוניסטים. את העובדה שהוא עצמו היה כלוא יחד עם אביו ונרדף יחד איתו הוא לא טרח להזכיר. אבל הפעם, בגלל הסיפור של השיר, הוא התייחס לכך שבעצם גם הוא עצמו סבל ייסורים קשים שם תחת המשטר הקומוניסטי..."

"ישבתי שם ב'תפיסה', והסדר היה שמדי פעם היו מגיעים כמה סוהרים, נכנסים לתא בו הייתי כלוא, ובלא אומר ודברים היו גוררים אותי החוצה ולוקחים אותי לחקירה... שם בחקירה היו מכים ומרביצים ושואלים שאלות שוב ושוב, וכשהוא גומרים 'לחקור', היו זורקים אותי בחזרה לתא הכליאה, עד לפעם הבאה..."

"והנה באחת הפעמים מגיעים הסוהרים, גוררים אותי, ומכניסים אותי לחדר חקירות כלשהו, מושיבים אותי על כסא ויוצאים... אני הרמתי את עיני ונחרדתי! לפני ישב חוקר קומוניסט שהפעם לא הגיע עם שוט או רצועה, הוא הגיע עם אקדח, והחזיק אותי מולי, כשהקנה שלו מכוון אלי..."

"התאבנת?!", סיפר לי הסבא בידיש "איך בין געווארן פארשטיינערט.

המשך מעמוד 7 | הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א

כל היום היה מסבב בבתי הכנסת בעיירה כדי למכור את הספרים שהביא עימו.

עם התקרב יום השבת, שאלתי אותו מה הוא מתכוון לעשות באשר לסעודות בשבת, והאורח ביקשני שאגלה לו מי הוא השוחט שלנו, ואז יעשה עליו בירור, ואם הכל יהיה בסדר - יאכל אצלנו.

אני אישית, סיפר הרב בויס, התפעלתי מאוד מהקפדת האורח על כל מצוה ומצוה, בדקדוקיה. ואכן, הח"ח בירר על השוחט, ואכל אצלנו ביום השבת. ייחדנו לו לשבת חדר מיוחד שלא הודלק בו אור, ובליל שבת תיכף לאחר הסעודה נכנס לשם וסגר הדלת אחרינו, אם כי השעה היתה עדיין מוקדמת למדי.

הטיתי את אוזני ושמעתי שהאורח מסתובב בחדר הלון-ושוב, והנה

מאוד למחשבה שהכישורים שלו, הגאונות שלו, האומץ או היוזמה והמעוף שלו, הם שעשו לו חיל. דווקא בגלל זה הוא צריך לעצור כל יום, לשבת עם ספר תהילים, ולומר אותו מקצה לקצה, כדי לזכור את מה שדוד המלך ע"ה הזכיר לעצמו יומם וליילה: "ואנוכי תולעת ולא איש, חרפת אדם ובזוי עם", "ה' מנת חלקי... אתה תומיך גורלי". "אני אמרתי בשלווי בל אמוט לעולם..." אבל ברגע שהקב"ה רק "הסתרת פניך" מיד "הייתי נבהל..." וראיתי שאני לא שווה כלום בלי עזרתו וישועתו של בורא העולמים.

לא יכולתי להניע יד או רגל מרוב פחד. ידעתי שהחוקר הזה יכול בכל רגע שיחפוץ ללחוץ על ההדק ולרצוח אותי נפש. אף אחד לא יבוא אליו בטענה על כך שהוא הרג את האסיר היהודי, החיים שלי תלויים עכשיו במצב הרוח שלו...

"ופתאום קרה דבר מעניין... הרגשתי שבתוך הראש מתחיל 'לנקר' ניגון חדש... הניגון הגיע יחד עם המילים "ויזעקו אל ה' בצר להם... כי השביע נפש שוקקה ונפש רעבה מילא טוב".

"החקירה נמשכה זמן רב. החוקר שואל שאלות, ואני יושב שם, מצטנף במקומי ורועד מפחד כשהקנה של האקדח עדיין מכוון למולי, ובכל רגע יכול לבקוע ממנו הקליע הקטלני רח"ל... ספגתי מכות וצעקות, חבטות ובעיטות, אבל הניגון הזה לא מפסיק לדפוק בתוך הראש שלי, כמבקש לצאת. אני כמובן לא יכול לשיר מול החוקר, דבר שיעודד אותו ללחוץ על ההדק, אבל הניגון לא מרפה..."

"כשנגמרה החקירה גררו אותי בחזרה אל תא הכליאה, זרקו אותי פנימה ונעלו אחרי את שער הברזל, ובאותו רגע פרץ החוצה הניגון... "ויזעקו אל ה' בצר להם..."

"חייבים לומר...", השלים סבא את ההסבר, "שהניגון הזה, המקום שלו היה בחדר החקירות ההוא, ומי יודע אם לא לשם כך הגעתי לבית האסורים, כדי לגאול משם את הניגון הזה".

אני שומע אותו משנן בעל-פה פרקי משניות מתוך מסכת 'קנים', בניגון מתרונן.

לא התעצלתי, והוצאתי מהארון את ספר המשניות על 'קנים', כדי לבדוק האם הוא אכן זוכר את המשניות כלשונן... והשתוממתי מבקיאותו ודייקנותו המופלאה, כאשר חזר על כל משנה, עם המפרשים שלה, וקלע אל חוט-השערה ולא החטיא אף בשינוי קל.

לאחר שנים, משגילתי את שמו ושָׁמְעוּ של החפץ חיים, והתברר לי בעליל שהיה זה היהודי הליטאי שהתארח בביתנו, הנני מתמלא תמיד בגיל וחדוה על שזיכני הקב"ה לארח ת"ח וצדיק כה מפורסם, שכל היהדות העולמית היתה חרדה למוצא פיו.

(מתוך הספר 'שבת בשמחה' בעריכתו של הרב משה מיכאל צורן)

עצמך לעשות את תפקידך בנאמנות ואז תוכל לשמוח. נכנס פעם למעונו ראש ישיבה מארה"ב עם כמה תלמידים לאחר שרבינו דיבר איתם מעט בלימוד בקשו ברכה ושאלו איך צומחים לתלמיד חכם? הסתכל רבינו בשעונו ועשה תנועה כזאת כחס על הזמן, התלמידים ורבים נבהלו, הם סברו שרבינו מרמז להם שאין לו זמן אליהם, אך אז אמר כתשובה לשאלתם: "כל מה שיש לי היום שזכיתי להעמיד ישיבה ותלמידים הוא בזכות ניצול הזמן".

(מתוך הספר 'מגדלתו ומרוממתו')

עבורי שהרי אתה מזכיר לי שנשאר לי פחות ימים עד אריכות ימים ושנותי?

רבי מאיר נבון מהשאלה ושתק. אולם רבינו המשיך ואמר: האמת שאני שמח, כי כאשר אני בוחן את העבר ושואל את עצמי האם קיימתי את תפקידי בשנים האלה אני רואה שבס"ד השתדלתי לקיים את תפקידי, אם כן יכול אני לומר ב"ה כבר עברו תשעים שנה מחיי ואני ממשיך לעשות רצוני יתברך בנאמנות.

הוא הוסיף ואמר לו: היום אתה צעיר, אם אתה מעוניין שגם אתה תוכל לשמוח כאשר תאריך ימים ושנים, תזכור כל יום לזרז את

המשך מעמוד 13 | הגאון רבי ראובן אלבו שליט"א

תרמינו ויבקש ממנו החזר כספי. אולם למעשה מי שיצא שכרו בהפסדו, היה השיכור עצמו, אשר ברב סכלותו המיר טבעת זהב יקרה בעד שתי כוסות שיכר פחותות ערך. הנמשל: בעת שעשו לגם את נזיד העדשים, הוא חשב בליבו כי הצליח לרמות את יעקב ולהשיג תבשיל משובח בעד בכורה ערטילאית שאינה שווה דבר. לכן, תכף לאחר שסים לאכול, נמלט לפני שיעקב יחזור בו מהעיסקה ויבקש תמורה כספית בעד הנזיד. אולם למעשה מי שהפסיד בעסק זה, היה עשו עצמו, אשר המיר בכורה נצחית בהנאה רגעית וחולפת.

"רשעים כל ימיהם חרטה", בסופו של דבר הם מתחרטים, אבל אז כבר מאוחר מדי. עשו מכר את הבכורה במכירה גמורה ויתר בדין על ברכתו של יצחק אבינו. אך לאחר שגילה כי יעקב נטל את הברכות, הוא זעק צעקה גדלה ומרה עד מאד ואמר לאביו: "ברכני גם אני אבי". "ויאמר בא אחיך במרמה ויקח ברכתך" (כו, לה). בכך חתם יצחק אבינו על הברכות שנתן לבנו יעקב. לא עוד אלא שעשו עצמו פיו הכשילו עד שאמר: "את בכורתי לקח" (שם לו), דהיינו לקח במקח וממכר ובקנין שלם על פי דין. וכן נרמז הדבר במילותיו של יצחק אשר העיד ואמר: "גם ברוך יהיה" (שם לג).

(מתוך הספר 'משכני')

הבכורה". יש להבין מה כוונת התורה באמרה: "ויקם וילך", וכי היינו חושבים שעשו הרשע יוותר לשבת במחיצת יעקב הצדיק לאחר שסיים להשביע את רעבוננו?...

המגיד מדובנא זצ"ל מבאר את הדברים באמצעות משל נפלא: מעשה בשיכור שהיה להוט אחר הטיפה המרה. בכל עת שהיו בידו מספר פרוטות, היה ממחר לבית המרזח, קונה משקאות חריפים ולוגם בשקיקה.

יום אחד הלך השיכור ברחוב. לפתע נגלתה לעיניו טבעת נוצצת המוטלת בתוך הבוץ. הרים האיש את הטבעת, התבונן בה קצרות והגיע למסקנה כי מדובר בתכשיט צעצוע של ילדה קטנה, שככל הנראה נפל מאצבעה במהלך משחק. תוך כדי כך גברה בו תאוות השתייה, ולפיכך גמר בליבו לפנות לבית המרזח, לרמות את המוזג כי בידיו טבעת זהב יקרה, ולקבל תמורתה כוס שיכר הגונה.

פנה השיכור לבית המרזח, הציג בפני המוזג את הטבעת וביקש בעדה כוס שכר. בעל בית המרזח, אשר הבחין מיד כי מדובר בתכשיט רב ערך, נטל לרשותו את הטבעת היקרה והגיש לשיכור בתמורה שתי כוסות שיכר, כשהוא מתנה עמו לבל יחזור בו לעולם מן העסקה.

"בסדר גמור", ענה השיכור, "עשינו עסק!" ותיכף גמע את שתי הכוסות ומיהר להימלט מהמקום, מחשש שבעל הבית יגלה את

המשך מעמוד 18 | הגאון הרב יצחק דוד גרוסמן שליט"א

בשקידה מופלאה, אינו מרים את עיניו מהגמרא. לפנות ערב פנה אלי וביקשני שאשמש לו חברותא ב"מתמידים". מיד הסכמתי והתחלנו ללמוד בהתמדה. הצמאון שלו היה מופלא, והוא רק ביקש ללמוד עוד ועוד.

רק כעבור חודשים ספורים נפתח לפניי שלימה'לע וגילה באוזני כי כמעט היה מאחורי המתרס. הציץ - ונפגע. ה' ירחם, והמשגיח הצדיק הוציא את נשמתו השבורה מכלאה.

כשאני נפגש כיום בשמחות עם רבי שלמה, אנחנו מחייכים זה לזה ונוצרים סוד כמוס עמוק בלבנו.

(מתוך הספר 'אור השבת')

נכונה וטובה יש רק אחת.

"יהודי לא מתבלבל, הוא מכיר את מקומו בבית המדרש. מי שהוא רגע כאן ורגע כאן, רגע בבית המדרש ורגע בע-ב-ו-ד-ה-ז-ר-ה, הוא עשוי", הרים המשגיח את קולו, אולי לראשונה בחייו.

המשגיח קם ממקומו ואני מלווה אותו בחזרה לחיידר. הרושם שביקור זה עשה עלי נותר בי עד עצם היום הזה. כשאני חושב למה בחר בי המשגיח שאלווה אותו, אני סבור כי רצה להחכימיני מצוות תוכחה כיצד.

למחרת היום הופיע שלימה'לע בכיתה. פניו היו שטופות בדמע, פנים חדשות באו לכאן. הוא התיישב בבית המדרש והחל לומד

עד כמה מתעצמת וגדילה הקרבה שלנו להקדוש ברוך-הוא בעת שאנו מתפללים לפניו:

"הקדוש ברוך-הוא נראה רחוק ואין קרוב ממנו, דאמר רב לוי מהארץ ועד לרקיע מהלך חמש מאות שנה, ומרקיע לרקיע מהלך חמש מאות שנה, ועביו של רקיע חמש מאות שנה, וכן לכל רקיע ורקיע" -

"ראה כמה הוא גבוה מעולמו. ואדם נכנס לבית הכנסת ועומד אחורי העמוד ומתפלל בלחישתו והקדוש ברוך-הוא מאזין את תפלתו **כאדם המשיח באוזן חבירו והוא שומע. וכי יש לך אלוה קרוב מזה? שהוא קרוב לבריותיו כפה לאוזן?!"**

מבהיל הרעיון! כשחז"ל נותנים לנו תיאור אין בו חס וחלילה שום גוזמא, כך הם פני הדברים בדיוק. כשם שאדם כשרוצה לומר סוד לחבירו, הוא מקרב את אוזנו לתוך פיו, כך בכל תפילה ותפילה כשהאדם מתחיל לדבר בלחישתו, הקדוש ברוך-הוא בכבודו ובעצמו כביכול יורד מגבהי מרומים להקריב אוזנו לתוך פינו, להקשיב את אשר אנו משיחים לפניו. דברים מרעישים!

(מתוך הספר 'אוצרותיהם אמלא')

דוגמא לדבר, מספרים שכאשר הגיע ראש הממשלה הראשון לבית מרן ה'חזון-איש' זצ"ל, בתקופה בה עמדה על הפרק גזירת גיוס בני הישיבות, ובחדר ההמתנה הוא ראה על השולחן סידור תפילה ודפדף בו מעט. מאוחר יותר הביע התפעלות בפני הנוכחים: "המילים של הסידור הם כל כך יפות".

האם יטעה מישהו להשתומם מהתפעלותו של אותו רשע? בודאי שלא! לא היתה זו התפעלות מתוך העמקה במילים הנשגבות של התפילה או מרוממותה, אלא אך ורק משום החידוש שהיה לו ממילות התפילה שלא הכירן עד עתה!

תפילה - קרבת אלוקים

דודי הגאון רבי אריה פינקל זצ"ל, ראש ישיבת מיר-ברכפלד, היה רגיל להמליץ על משקל דברי חז"ל (ברכות ו, ב) שאמרו שהתפילה היא מהדברים העומדים ברומו של עולם, שיתכן לפרש הכוונה שהמתפלל עצמו זוכה לעמוד ברומו של עולם, כי על ידי התפילה הוא מתעלה ומתקרב להקדוש ברוך-הוא!

תיאור מפליא ומרטיט מובא בירושלמי (ברכות ט, א) בו אנו נוכחים

בדיחות וסתם שטויות? איזה נפלא למה לשבת ולהתנוענע כל הזמן???? וכשהחבר הרע מתקדם יותר ומראה לו רק חד פעמי איזה מכשיר יפה צבעוני וכו', הדמיון מתחיל לעבוד ביתר שאת, ומיד אוי מה רע בזה איזה יופי וכו' וכו', ואז קצת מסתכלים, קצת כאילו נהנים, וזהו הוא כבר שם בדרדור עמוק לתוך תהום שכמעט ואין ממנה עליה!!!

בדרך דרוש אפשר לומר שכתוב על רבקה שכשהיתה עומדת בפתחי בתי מדרשות יעקב רצה לצאת וכשהיתה עוברת על פתחי בתי עכו"ם עשו רצה לצאת? ומה זה השינוי הזה כאן כתוב עומדת וכאן כתוב עוברת, חשבתי אולי שבשביל להמשך לתורה שזה כח השכל והרגש, שבביל זה צריך לטעום קצת בשביל זה צריך לעמוד על פתחי בתי מדרשות ולשמוע לטעום את טעם החיים, אבל כדי להסחף לטומאה, שזה מכת הדמיון, זה פועל מיד רק עוברים על פתח בתי עכו"ם וכבר הדמיון מפתח דמיונות נפלאים עוד לפני שאדם טעם את טעם הרע!! התבוננו נא!

לכן הצריכה התורה זהירות עצומה מכל התחברות לשכן רע, עוד לפני שתטעם את הטעם 'הטוב' של הרע, הדמיון כבר יטעים לך אותו, ויכבול אותך בכבלי דמיונו ותעתועיו.

לשליחת תגובות לכותב הטור הרה"ג רבי בנימין בירנצוויג, כתבו ל: 7622500@gmail.com

רעיון גאוני, הוא הרי לקח פנס איתו למקרה חרום, אז הנה הפתרון, הוא מתקרב בלאט לעבר הקיר בו מוקרנות הדמויות, ואז מדליק את הפנס במלא העוצמה ומכוננו לכיון הקיר, והנה אכזבה עצומה, כל הדמויות נעלמו, והכפרי עומד ומשתומם, ולולא זעקות שאר המשתתפים על ההפרעה להמשך ההצגה הוא בודאי היה מתחיל לטפל בקיר עצמו לנסות להבין להכין הדמויות נבלעו פתאום....

זה הסיפור האמיתי של כח הדמיון, מבאר מרן המשגיח ר' לייב חסמן זצ"ל - הוא נראה בדמיון כ"כ אמיתי ומשכנע ומהנה אבל כשמתקבים אליו ומאירים אותו הוא פשוט נעלם, כי באמת אין בכל הנאות העולם כלום אלא הנאה רגעית בלבד, ולאחר מכן ניהיה חלל ריק, ומגיעה האכזבה והתסכול על זה ששום דבר לא מצליח למלא את סיפוקי. כל ההנאות של העולם הם דמיון בלבד, שאדם מדמיון לעצמו איזה הנאה תהא לו אבל עצם הדבר אין בו כלום, וההנאה האמיתית היא רק בדמיון ובמחשבה, אבל אחרי שזה נגמר זה נגמר והוא גמור!.

זה הסיפור המסוכן בהתחברות לחבר רע, אני יודע בתוך ליבי שהוא שמעשיו לא הגונים, אבל כשאני מתקרב אליו אני רואה כאילו בדמיוני איזה יופי כמה זה טוב ככה לשבת עם רגליים על הספסל לפני, כמה טוב מדי פעם ככה החברים זורקים בדיחה וכולם מתגלגלים, כמה טוב לשבת ובמשך סדר שלם לשמוע מעשיות

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל? [שלח מייל ל- dirshu@dirshu.co.il](mailto:dirshu@dirshu.co.il)

סיכום
שבועי
ב'דף יומי
בהלכה

- ◆ האם צריך לומר 'קדושה' כפי נוסח המקום שבו מתפללים?
- ◆ מהם הם ארבעת הדברים שתיקנו חז"ל להזכיר בברכת 'אמת ויציב'?
- ◆ האם מותר לענות ל'קדושה' בין "גאל ישראל" לשמונה עשרה?

נוסחי התפילה

את שלוש הברכות הראשונות בקול רם יחד עם סדר הקדושה. ואם התשעה אינם ניאותים להמתין כלל - יאמר מספר פסוקים, קדיש וברכו, ולאחר מכן יתפלל כרגיל.

• בבית כנסת שמתקיים בו 'מגן' אחד לתפילה בלבד, ומתקיים בו באקראי מגן נוסף - לא יעמוד החזן של המגן השני במקום שבו עמד החזן הראשון, וכן לא יקראו בתורה, עד שמתפללי המגן הראשון יעזבו את המקום.

• במשך הדורות התהוו מנהגים ונוסחים שונים לתפילה. בימינו קיימים ארבעה נוסחים עיקריים: נוסח אשכנז, נוסח ספרד, נוסח עדות המזרח, ונוסח תימן; ואסור לאדם לשנות מנוסח אבותיו.

• הרגיל להתפלל בנוסח השונה מהנוסח שבבית הכנסת בו הוא מתפלל - יאמר את חלקי התפילה הנאמרים בקול רם, כגון קדושה, כפי נוסח המקום.

• נוסחן של רוב הברכות אינו מופיע במשנה ובגמרא, וכתבו ראשונים כי עובדה זו מלמדת שבדיעבד יוצאים ידי חובה אף בשינוי או בדילוג של החלקים הבלתי עיקריים בנוסח הברכה.

תפילה בציבור

• יש מהפוסקים שסוברים שלקיום חובת התפילה בציבור אין צורך שעשרה אנשים יתפללו יחד, אלא די בששה מתפללים וארבעה אנשים נוספים; ויש חולקים.

• ששה אנשים ויותר שהתפללו ביחידות ולא שמעו קדיש, קדושה וברכו - לדעת המחבר והרמ"א רשאים לומר במעמד עשרה אנשים קדיש וברכו וקדושה, ולדעת הרדב"ז אין לעשות כן, וכן המנהג.

• קדמונינו הנהיגו לומר 'פָּרְכוּ' בכל יום לאחר תפילת שחרית, עבור אלו שאיחרו לתפילה ולא שמעוהו בעת אמירתו לפני ברכות קריאת שמע.

• אדם שאיחר לתפילת הציבור, ולא שמע קדושה ו'פָּרְכוּ' - אם יש תשעה אנשים שניאותים להשתתף בתפילתו, יאמר בפניהם לאחר 'ישתבח' קדיש וברכו, ובתפילת העמידה יאמר

מצות זכירת יציאת מצרים וברכת 'אמת ויציב'

• חכמינו ז"ל תיקנו להזכיר בברכת 'אמת ויציב' ארבעה דברים: מלכות ה', יציאת מצרים, קריעת ים סוף, ומכת בכורות.

• מי שאיחר לתפילה, והגיע למילים "שירה חדשה שבחו גאולים..." בסמוך לחזרת הש"ץ - ימתין לפני אמירת 'שירה חדשה' כדי לענות לקדיש, לקדושה ולברכו.

• חובה 'לסמוך גאולה לתפילה'; ואסור להפסיק אף לצורך 'דבר שבקדושה', אולם בשבת מותר לענות לדבר שבקדושה.

• מצוה מדאורייתא להזכיר את יציאת מצרים בכל יום ובכל לילה, ותיקנו חכמים לקיימה עד לסוף זמן קריאת שמע, באמירת הפסוק "אני ה' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים..."

• כחלק מתקנת ברכות קריאת שמע, תיקנו חכמים שהמסופק אם קרא קריאת שמע ופָּרַךְ את ברכותיה - יאמר אף את ברכותיה.

• כל מצוה דאורייתא שספק לאדם אם הוא חייב לקיימה, או שהוא מסופק אם כבר קיים את המצוה - חובה עליו לעשותה, כיון ש'ספקא דאורייתא לחומרא', אך לא יברך עליה.